

NEJ BETYDER NEJ?

- En undersøgelse af maskuline kønsforståelsers betydning for mænds krænkende adfærd overfor kvinder.

Kandidatuddannelsen i Social Arbejde

Aalborg Universitet København

Juni 2021

Speciale udarbejdet af:

Lise Hedegaard Schiølin (20190939)

Maria El-mallah Søgaard (20196813)

Vejleder: Inger Glavind Bo

Antal anslag: 191.157

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING	2
PROBLEMFOMULERING	3
PROBLEMFELT	4
FEMINISTISKE BØLGER	4
#METOO: NUTIDENS FEMINISTISKE BØLGE	6
EVERYDAY SEXISME PROJECT	8
LITTERATUR GENNEMGANG	9
OPSUMMERING	15
METODOLIGSKE OVERVEJELSER	17
SOCIALKONSTRUKTIVISME	17
DET SOCIALE PROBLEM	19
CLAIMS-MAKING	20
FORSKNINGSDESIGN	22
GRÆNSELAND	22
ANALYSESTRATEGI	24
ETISKE OVERVEJELSER	24
ANALYSE	26
GRÆNSELAND	26
TEMATISK OG STRUKTUREL ANALYSE	26
JEG, EN VOLDTÆGTSMAND	27
MÅSKE ER JEG NOGENS #METOO-HISTORIE	32
NU SKETE DER I DET MINDSTE NOGET	34
SOM ET VÅDT STYKKE LER	36
ET SLAG FOR DE BLØDE FYRE	41
MØNSTRE I EMPIRIEN	44
KONSTRUKTIONEN AF KØN - ANALYSE DEL 1	45
KULTUREL GENKENDELIGHED	46
KØNSSTEREOTYPER	48
DE MAGTFULDE DISKURSER	49
SOCIALISERING	51
DET FØLSOMME SPROG	55
DELKONKLUSION 1	57
MASKULINITET - ANALYSEDEL 2	58
BERETTIGELSE OG BESKYTTELSE	59
MANDEFÆLLESSKABER	63
MASKULINITETSIDEALER	66
DEN MODERNE MAND	69
DELKONKLUSION 2	70
KONKLUSION	71
PERSPEKTIVERING	75
REFERENCELISTE	78
BILAG 1: STAMDATA	
BILAG 2: PORTFOLIO	
BILAG 3: ABSTRACT	

Indledning

Efter en årrække hvor fokus har været rettet mod at bryde med de binære køns kategorier, og der har været kæmpet for at gøre forståelsen af køn mere flydende og i langt højere grad forstå dem som socialt konstrueret, er de binære køn nu atter sat i stævne mod hinanden.

Med #MeToo-bevægelsens fokus på mænds krænkende adfærd over for kvinder, er det blevet tydeligt, at ligestillingskampen, der har været kæmpet i årevis, endnu ikke er afsluttet. Vi befinder os igen i en situation, hvor traditionelle kønsstereotyper spænder ben for udfoldelse af lige livsudfoldelsesmuligheder. En diskussion som for nogen efterhånden kan lyde forældet, men ikke desto mindre meget aktuel.

I Danmark har debatten ikke fået så megen ørenlyd og anerkendelse som andre steder i verden, og bevægelsen omtales oftest i datid (Hansen 2020). I vores naboland Sverige har der i forlængelse af #MeToo været et skærpet ligestillingsfokus, eksempelvis på den forebyggende indsats i arbejdet med sexisme og seksuelle krænkelser. Overordnet set anser Sverige krænkelser som en samfundsmæssig problemstilling frem for et individuelt anliggende. I forlængelse hermed fokuseres der på forebyggende arbejde via oplysning og undervisning allerede i folkeskolen med målet om at bryde med de normative forventninger til traditionelle kønsstereotyper. I samme kontekst indførte Sverige allerede i 2018 lovgivning om samtykkebaseret sex (Askanius & Hartley 2019).

Også i Frankrig er der hurtigt blevet handlet på #MeToo-bølgens opråb, og de har ved lovgivning anerkendt hverdagssexisme som et problem. Fra 2018 kunne der udskrives bøder for seksuel chikane i det offentlige rum, uden de involverede parter behøvede at have et forudgående kendskab til hinanden (Kvinfo 2018).

I Danmark har vi de seneste år oplevet, hvordan medierne har dækket de store sager i forskellige brancher, og opmærksomheden har altså været rettet mod arbejdsmarkedet. Ikke mindst er samtykkebogen vedtaget – men først 3 år efter de første #MeToo-bølger rullede ind over verden. Fra politisk hold har vi i Danmark nu også anerkendt, at undervisning i seksualitet, rettigheder, normer og grænser på folkeskoleniveau er betydningsfuldt for elevernes udvikling og dannelse.

Her er der blevet afsat 5 millioner kr årligt i perioden 2021-2023. Drøftelserne omkring, hvordan dette skal gribes an foregår dog i skrivende stund stadig, og det er uklart, hvad de 5 millioner kroner rent faktisk går til (Beskæftigelsesministeriet 2021, 12).

Som studerende på Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde har det til tider været vanskeligt at få øje på køn i det sociale arbejde i en dansk kontekst andet end, når emnet falder på de mere institutionaliserede kategoriseringer af et socialt problem, hvor mænd er overrepræsenteret i statistikkerne for misbrug og hjemløshed, mens kvinder er i eksempelvis prostitution.

Dette har vakt vores undren over emnet om seksuelle krænkelser mod kvinder som værende løsrevet fra feltet for socialt arbejde. Dette sammenholdt med #MeToo bevægelsens opråb og podcastserien *Grænseland - samtaler med mænd om sex*, som danner afsæt for vores speciale, som synes at tegne et billede af den krænkende adfærd som et udbredt fænomen, der er indlejret i vores kultur. Vi er derfor blevet nysgerrige efter at undersøge nærmere, om det er muligt at få en forståelse for, hvad der ligger bag den krænkende adfærd mod kvinder, og om det med sådan en viden er muligt at sætte fokus på forebyggelse af ulighed og utryghed kønnene imellem.

Problemformulering

Ovenstående giver anledning til at stille følgende spørgsmål:

Hvordan kan maskuline kønsforståelser bidrage til forståelse af seksuel krænkende adfærd overfor kvinder som værende et socialt problem?

- Hvordan kan samfundsmæssige og kulturelle kønsstereotyper bruges til at forklare mænds krænkende adfærd overfor kvinder?
- Hvilken betydning har maskulinitetskonstruktioner for mænds krænkende adfærd overfor kvinder?

For at besvare vores problemformulering og de to forskningsspørgsmål anvender vi empiri i form af podcastserien *Grænseland - samtaler med mænd om sex* (herefter *Grænseland*).

For at kontekstualisere specialets undersøgelsesområde vil vi indledningsvist præsentere specialets problemfelt samt en præsentation af den allerede eksisterende forskning på området. Herefter præsenterer vi specialets metodiske tilgang, herunder vores videnskabsteoretiske ståsted, databehandling samt analysestrategi og etiske overvejelser. Dernæst udfoldes tre analysedele, hvoraf den første fremanalyserer gennemgående mønstre i empirien; *Kønsstereotyper - et pejlemærke for identitet, maskulinitetskonstruktioner som forklaring på egen adfærd* samt *samfundsmæssige og kulturelle forholds betydning for forståelsen af krænkende adfærd*. Afslutningsvis opstilles en konklusion og en perspektivering.

Problemfelt

Vi vil i det følgende skitsere den historiske kamp for ligestilling inden for en feministisk ramme. Vi finder dette afgørende for forståelsen af, hvor og hvorfor vi står, hvor vi står i dag.

*“Feminist = et menneske,
der tror på den sociale, politiske
og økonomiske lighed mellem kønnene.”*
(Adichie 2014).

FEMINISTISKE BØLGER

Feminisme som fænomen handler om ligestilling, hvor der kæmpes for at skabe lige vilkår for alle uanset køn, etnicitet, klasse etc. En kamp, der kan kæmpes af begge køn, men historisk set primært har været kæmpet af kvinder i et opgør mod manden som patriark. I nyere tid taler vi om de pro-feministiske mænd, der kæmper for feministernes dagsorden side om side med kvinderne. Årsagen til dette skel handler om, at kønnenes udgangspunkt for ligestillingskampen er forskellig, og derfor vil der være en forskel i kampen - omend målet kan være det samme.

Kampen om kvinders rettigheder og ligestilling har eksisteret siden slutningen af 1800-tallet og har siden dengang lavet bølgeskulp i samfundet. Derfor taler man også om, at feminismen igennem historien har bestået af fire bølger (Rampton 2015). Hver af disse bølger er defineret ud fra, hvad de har været i stand til at præge i det samfund, hvor de har fundet sted i. Med

bølgemetaforen forstås, at efter hver bølge vil der være aflejrede sedimenter. Således afløser bølgerne ikke hinanden, men foregående bølge aflejres og danner nyt grundlag for den næste. Det følgende afsnit om de feministiske bølger vil primært tage udgangspunkt i en dansk kontekst.

Den første bølge opstod i slutningen af 1800-tallet og bevægede sig ind over samfundet til starten af 1900 tallet. Her forsamlede kvinderne sig for at kæmpe for borgerrettigheder såsom stemmeret, retten til at indgå i uddannelsessystemer samt deltagelse på arbejdsmarkedet (Rampton 2015).

Den anden bølge skyller ind over land i 1960erne og er den af de feministiske bølger, der oftest karikeres, når feminister fremstilles i medierne, nemlig Rødstrømpebevægelse. Her gik kvinderne på gaden for at markere deres ret til lige løn og ens rettigheder på arbejdsmarkedet, hvilket medførte oprettelsen af daginstitutioner. Derudover kæmpede kvinderne for en fri seksualitet, der inkluderede kvindens nydelse og gav ret til sikker prævention (Knudsen 2012, 84-85).

Den tredje bølge opstod i starten af 1990erne, og man kan argumentere for, at dele af kampen fortsat kæmpes. Her var fokus rettet mod forskellighed blandt kvinderne - modsat tidligere bølgers optagethed af ligheder mellem kønnene. Det interessante her blev diskussionen omkring feminisme som noget ekskluderende eksempelvis overfor kvinder, der ikke levede op til eksisterende idealer såsom transkønnede og sorte kvinder. Der blev nu anlagt et intersektionel perspektiv på begrebet kvinde, hvilket medførte et mere differentieret syn på kvinder alt efter eksempelvis etnicitet, seksualitet og klasse. På denne baggrund blev forskning i køn et mere etableret forskningsfelt (Knudsen 2012, 85, Rampton 2015).

Den tredje bølge aftager og har med sine aflejringer påvirket grundlaget for den fjerde bølge af feminisme. Den fjerde og aktuelle bølge skyller i land i 2010'erne og fokuserede på kvinders egen magt. Udover dette, er det også her vi ser intersektionalitetsbegrebet blomstre, til trods for den tredje bølges fokus på ulighed kvinder imellem (Rampton 2015).

Med de foregående bølgers historiske sedimenter og dermed afgørende betydning for efterfølgende bølger, er der flere emner, der går igen, og bølgerne kan som sagt være svære at adskille. Fjerde bølges feminister kæmper på flere områder videre med de samme kampe som de foregående bølgers feminister, det være sig eksempelvis retten til ligeløn og grundlæggende

menneskerettigheder. Den fjerde bølge adskiller sig dog ved, at udgangspunktet er anderledes på baggrund af tidligere vundne kampe. Det kan argumenteres, at fjerde bølges feminister er opdraget til at være ligestillet og med en større naturlighed omkring at forvente ligestilling kønnene imellem. Det er ikke længere kun de binære kønskonstruktioner, der er i fokus, men i høj grad også kampen om anerkendelse af multiple konstruktioner af køn. Ikke mindst er der med fjerde bølge skabt stor bevågenhed omkring hverdagssexisme og krænkelse. Dette vil blive yderligere udfoldet nedenfor. Et andet og helt afgørende punkt, hvor den fjerde bølge adskiller sig, er inddragelsen af internettet som kampplads. Denne digitalisering giver flere mennesker end hidtil mulighed for at "forsamle" sig og skabe debat samt tydeligt fokusere på kvinders ret til at tage ejerskab over eget liv (Andersen mfl. 2017).

#METOO: NUTIDENS FEMINISTISKE BØLGE

Det følgende afsnit beskriver aktuelle bevægelser og strømninger, som foregår nu og er i en stadig udvikling. Grundet emnets aktualitet har vi valgt at lade afsnittet bero på nyhedsartikler, TED-talks og litteratur, der muligvis i mindre grad kan betragtes som akademisk funderet. Dette nævnes, da der ikke synes at foreligge endelige akademiske tolkninger og studier af området, som favner det tempo, området udvikler sig i.

Den fjerde feministiske bølge associeres ofte med #MeToo-oprøret i kraft af inddragelse af de digitale medier. Begrebet opstod dog langt tidligere i USA, hvor Tarana Burke i 2006 stod frem med sin historie om seksuelle overgreb. Hendes mål var at mobilisere kvinder i hendes lokale miljø, som havde været udsat for lignende seksuel chikane og at skabe en solidaritet dem imellem. Her opstod begrebet 'Me Too', der ønskede at facilitere et trygt rum kvinderne imellem og opfordre dem til at bruge hinanden i bearbejdelsen af oplevelserne. På den måde ville kvinderne kollektivt kunne styrke hinanden i at tage ejerskab over eget liv og ikke lade sig styre og true af den dominerende maskuline kultur med acceptabel seksuel chikane (Gill & Rahman-Jones 2020). Tarana Burke kæmpede og kæmper fortsat for, at ofre for seksuel chikane ikke skal bebrejde sig selv deres oplevelser, og at kampen gælder for alle udsatte liv, som lever med seksuel chikane på daglig basis (Burke 2018). I kraft af hendes egne rødder associeres hendes holdninger ofte til Black Lives Matter organisationen, som på flere områder kæmper lignende kampe for undertrykte menneskeliv (Gill & Rahman-Jones 2020). Begrebet Me Too får en renæssance nogle år efter, Tarana Burke står frem med sin historie. Renæssancen finder

sted i USA i 2017, da Alyssa Milano d. 15. oktober skriver et post på det sociale medie twitter om Hollywood producenten Harvey Weinstein gentagne seksuelle overgreb mod kvinder i filmbranchen. I opslaget opfordrer Alyssa Milano sine følgere til at skrive #MeToo på hendes opslag, såfremt de har været udsat for seksuel chikane. På blot 24 timer blev opslaget delt mere end 12 millioner gange på de sociale medier, og #MeToo var gået viralt (Boyle 2019).

Me Too.

Suggested by a friend:

*“If all the women who have been sexually harassed
or assaulted wrote “Me Too” as a status, we might give people a
sense of the magnitude of the problem”.*

(@AlyssaMilano 2017)

Ved hjælp af de sociale medier blev det muligt at skabe en diskursiv kamp om feminisme på rekordtid, hvor man samtidig var i stand til at mobilisere millionvis af kvinder, der normalt ikke ville betegne sig selv som politisk aktive. Formen på den politiske slagmark åbnede op for en langt større deltagelse, samtidig med at det blev muligt at italesætte noget så skjult som seksuel chikane. Ved at benytte sig af de sociale medier var det ikke længere nødvendigt at overbevise en redaktør om vigtigheden af budskabet, og de deltagende kvinder kunne altså frit beskrive overfor udenforstående, hvordan det er at leve med undertrykkelse og seksuel chikane i hverdagen (Andersen mfl. 2017). En adfærd som tidligere kun har eksisteret i det skjulte mellem krænker og offer eller i en kontekst, hvor adfærden var socialt accepteret. Derfor var #MeToo med til at igangsætte en diskursiv kamp om, hvad seksuel chikane eller krænkende adfærd overhovedet er for en størrelse, og kvinderne blev hørt, da alt andet var umuligt (Reinicke 2018). Hashtagget blev delt over hele verden herunder Danmark. I Danmark råber de kreative fags medarbejdere op, hvor flere hundrede kvinder i branchen giver deres vidnesbyrd om seksuel chikane på arbejdspladsen i december 2017. Dette skaber en masse ringe i vandet, og i løbet af 2018 mobiliserer mænd og kvinder i film- teater- og mediebranchen sig i kampen om ligestilling (#MeToo mosaik 2020). I forbindelse med dette bliver flere store ledende personligheder hængt ud i medierne, og #MeToo kampen er synlig i en dansk kontekst. Magtmisbrug og kønsdiskriminering kommer på dagsordenen, og i særdeleshed på arbejdsmarkedet bliver det øgede fokus meget tydeligt både i medierne og for den menige

danskers oplevelse af acceptabel adfærd. Herefter trækker bølgen sig lidt tilbage for på ny at samle flere kræfter. Dette sker i en dansk kontekst ved TV2 Zulus comedy galla i 2020, hvor #MeToo igen kom på danskernes læber, da Sofie Linde stiller sig offentligt frem med sin #MeToo historie. Hendes historie er så eksplicit og truende, også selvom Sofie Linde efterfølgende kritiseres for ikke at udpege krænkeren, at hendes historie tydeliggør netop de magtprivilegier, mænd har overfor kvinder (Ellegaard 2020). Dette sender endnu et bølgeskulp igennem Danmark, og flere offentligt kendte mænd i høje positioner bliver offentligt udskammet.

Det tidligere fokus på arbejdsrelationer genoptages, samtidig med at en debat om menneskets mere intime liv opstår. Netop dette fokus på menneskets intime forhold, såsom hvordan vi dater, skiller vandene og skaber stor debat kønnene imellem. De danske mænds reaktioner på #MeToo adskiller sig ved på den ene side at forholde sig kritisk og nysgerrigt på egen adfærd, således at handlinger, der kan opfattes som krænkende, tages til overvejelse. På den anden side står de mænd, som på baggrund af bevægelsen, føler sig stigmatiseret og dermed tager afstand fra alle de beretninger, der eksisterer om krænkende adfærd. Der eksisterer altså mandebevægelser, der på baggrund af kvindernes fortællinger accepterer fremstillingen af seksuel chikane i det offentlige og private rum som aktuelle og eksisterende og andre mandebevægelser, der negligerer selv samme (Scherrebeck 2017). #MeToo bevægelsen har altså ikke kun haft gennemslagskraft, fordi kvinder udgør cirka halvdelen af verdens befolkning, men også fordi nogle mænd melder sig på banen i ligestillingskampen (Stidsen 2019).

EVERYDAY SEXISME PROJECT

Under #MeToo bevægelsen er der altså sat fokus på seksuelle krænkelser mod kvinder. Dog er der primært blevet taget initiativ til intervention på arbejdsmarkedsområdet på baggrund af hashtaggets oprindelige fokus. I nærværende speciale er vi netop optaget af den krænkende adfærd, der finder sted i det intime og offentlige rum og ved at få en forståelse af disse, kan vi måske også få en bedre forståelse for hvad, der ligger bag handlingerne i de store medieomtalte krænkelssager. Et sådan dybdegående kendskab til mekanismerne bag den krænkende adfærd vil kunne bidrage med en viden om, hvad der skal til for at skabe forebyggende indsatser over for krænkende adfærd. Den internationale NGO Everyday Sexisme Project kæmper netop for, at fokus også skal rettes mod de hverdagsseksistiske handlinger (Everyday Sexisme Project

Danmark 2020). Projektet handler i grove træk om, at hverdagssexisme er svært at bekæmpe, idet det er et usynligt problem, der er socialt accepteret, og hvor ansvaret placeres hos ofret, som dermed står tilbage med skyld og skam.

LITTERATUR GENNEMGANG

Forskning i maskulinitet og mænd spreder sig ud over et bredt område, og området har både været inviteret ind såvel som blevet afvist på forskellige discipliner. I et forsøg på at skabe et overblik over et felt i stadig forandring, vil vi i det følgende lave udvalgte nedslag i de forskellige teoretiseringer, der findes indenfor og omkring feltet. Med et felt i bevægelse og som til tider har optrådt kontroversielt, kan det være vanskeligt at optegne et fyldestgørende billede. Vi har med denne litteraturgennemgang alligevel forsøgt at lave den så fyldestgørende som muligt. Dette for at imødekomme et så omdiskuteret og aktuelt et emne, som seksuelt krænkende adfærd mod kvinder lige nu må anskues til at være, på en saglig måde overfor begge de binære køn. I en litteraturgennemgang vil der altid forefinde udeladelser og prioriteringer af perspektiver. Eftersom vores undersøgelse er fokuseret omkring krænkende adfærd i det heteroseksuelle møde, har vores strategi for udvalget af forskning til vores litteraturgennemgang været overordnet systematiseret efter søgeord på både dansk og engelsk som “maskulinitetskonstruktioner”, “kønskonstruktioner”, “krænkende adfærd”, “binære kønsstereotyper” og “kønsulighed”. Heraf har vi fundet frem til relevant litteratur og ikke mindst igennem denne litteratur blevet ledt i retning af og inspireret til yderligere relevant litteratur. Feltets størrelse og kompleksitet er blevet tydeligt for os, og vi har ønsket at lade dette skinne igennem i litteraturgennemgangen i et omfang, så det stadig relaterer sig på afgrænset vis til specialets emne. Således er formålet med det følgende at skabe et overblik over eksisterende forskning på området, hvoraf vores speciale udspringer.

Det er på sin vis ikke nyt, at mænd er i centrum for forskning. Mænd er altid blevet studeret omend historiske set af mænd og for mænd. Det samme gælder studier af kvinder. Den helt store forskel her er, at kvinder er blevet studeret som deres køn, mens mænd længe blev studeret som ukønnede og deres adfærd som naturlig. Dette har resulteret i, at studier af den menneskelige natur altid blev målt i forhold til manden. Således har manden være til stede i al forskning - omend usynligt, da mænd og maskulinitet ikke har været studeret som individ, gruppe eller social kategori (Hearn & Howson 2020, 19). En pointe som Simone de Beauvoir

(1949) allerede fremførte i værket *Det andet køn*, og som har stor betydning for især den feministiske kønsforskning op gennem tiden. Mænds og maskulinitets rolle i samfundet bliver dog først for alvor bragt ind i forskningen fra 1970'erne og frem i kraft af feministiske strømninger (Gottzén et.al 2020, 1, Hearn & Howson 2020, 19), og i løbet af 1980'erne blev maskulinitetsforskning et etableret forskningsfelt med sociologerne Michael Kimmel, Jeff Hearn og R.W. Connell i front. De mest væsentlige pointer er kort opsummeret, at der sker et opgør med tankegangen omkring manden som en ukønnet kategori, at samfundet er domineret af ulige kønsrelationer, hvor mænd har en dominans over kvinder samt et opgør med teorier om kønsroller, hvor interessen her kredser om magtrelationerne kønnene imellem samt den strukturelle betydning for uligheden (Christensen 2019, 19). Området har siden da været under stor udvikling, og der udvikles fortsat nye teorier og forskning i mænd, og maskulinitet er nu en del af kønsforskningen og integrerer viden på tværs af discipliner - og på tværs af kontinenter. Denne brede forgrening gør det udfordrende at afgrænse området og ikke mindst at definere kategorierne mand, mænd og maskulinitet(er), idet det kan referere til mange forskellige aspekter, dette være sig eksempelvis spørgsmål om hvordan maskulinitet praktiseres, kan være identitetsskabende, indgår i magtstrukturer, maskulinitet som fast og flydende kategori og ikke mindst mænd og maskulinitet som kategorier til at forstå, hvorfor krænkelser mod kvinder finder sted, som også er vores omdrejningspunkt i nærværende speciale.

Området for maskulinitetsforskning har været omdiskuteret, og flere forskere peger på, at nok er feltet blevet institutionaliseret, men der er behov for et nybrud på området. En del af kritikken retter sig mod tidligere teorier om eksempelvis maskulinitetsidealer, der er for deterministiske og ikke tidssvarende. En kritik, der fremføres, er eksempelvis, at forskningsfeltet i mange år har centreret sig omkring den vestlige del af verden, som har særlige privilegier i kraft af tidligere kolonimagter, kapitalistisk logik og vestligt patriarkat. Maskulinitetsidealerne er under forandring og modsat de traditionelle maskulinitetsformer, som har været omdrejningspunktet i tidligere forskning, da fremkommer der i dag flere hybride maskulinitetsformer. I samfundet er vi i dag i højere grad imødekommende over for eksempelvis ligestilling, LGBTQ+, hvorfor de traditionelle maskulinitetsformer er i opbrud. Det argumenteres, at det i maskulinitetsforskningen er afgørende at forholde sig til den kulturelle kontekst, hvori maskulinitet undersøges, da der ellers er en risiko for, at nye og mere subtile kønnede hierarkier opstår. Et eksempel på et sådant hierarki kan eksempelvis være, at den hvide mand pludselig

fremhæves som ligestillingsbevidst, mens minoritetsmanden får ry for at være mere patriarkalsk (Gottzén et.al 2020, 6-9).

Litteraturen på området peger på, at socialisering er et vigtigt perspektiv i forståelsen af køn som en social konstruktion. Særligt Judith Butler kommer på dette tidspunkt til at repræsentere et paradigmeskift i forståelsen af køn med sit værk *Doing Gender* fra 1990. Butler gør her op med tanken om kønnet som udelukkende værende det medfødte biologiske køn og åbner hermed op for både tanken og diskussionen om, at køn ikke er fastlåste kategorier, men konstrueres i samspil med andre og de omkringværende normative forventninger til det at være kvinde eller det at være mand (Butler 2010).

I 1996 udgives professor i socialpsykologi Dorte Marie Søndergaards afhandling *Tegnet på kroppen* (1996). Søndergaard præsenterer her hendes eget begreb *tegnet på kroppen*, der er skabt i forlængelse af Butlers teori om at kønnets gøres. Begrebet omhandler alt det "usynlige" og kulturelt indlejret, der eksisterer i kønnene mand og kvinde (Søndergaard 1996). Således skriver hun sig ind i et sociokulturelt perspektiv.

Det sociokulturelle perspektiv kommer også til udtryk hos de amerikanske psykologer Afroditi Pina, Theresa A. Gannon og Benjamin Saunders. De beskriver i artiklen *An overview of the literature on sexual harassment: Perpetrator, theory and treatment issues* (2009), hvordan seksuelle krænkelser mod kvinder ud fra et feministisk sociokulturelt perspektiv kan forklares ved at være direkte koblet til de patriarkalske samfundsstrukturer og en konsekvens af den kønsulighed, der eksisterer. Perspektivet påpeger desuden, at mænd og kvinder socialiseres forskelligt ind i kønsstereotype idealer (Pina m.fl. 2009).

I *Mænd der krænker kvinder* (2018) har en af de førende maskulinitetsforskere i dansk kontekst, Kenneth Reinicke, fokus på konstruktioner af køn, krænkelseskultur samt maskulinitetsopfattelser. Reinicke argumenterer herfor, hvordan mænd typisk lærer at performe deres maskulinitet på aggressiv og udfarende vis, mens kvinder traditionelt socialiseres til at tilpasse sig mænds begær og ikke være udfarende (Reinicke 2018, 152). Der fremstilles altså her nogle tydelige kønsstereotype idealer. En vigtig teori inden for forskning i mænd og maskulinitetsformer - omend i øjeblikket omdiskuteret - er R.W. Connells teori om *hegemonisk maskulinitet*, som præsenteres i bogen *Masculinities* fra 1995. Connell beskæftiger sig her med forskellige maskulinitetsformer på baggrund af hierarki og magtstrukturer. Den *hegemoniske*

maskulinitet er forestillingen om idealet for maskulinitet, idealet for hvad det vil sige at være en “rigtig mand”, så at sige. (Connell 2005).

Et gennemgående tema i maskulinitetsforskningen er mænds oplevelse af berettigelse over for kvinder. Det ovenfor beskrevne perspektiv omkring, at mænd og kvinder socialiseres forskelligt samt Connells maskulinitetsidealer tegner et måske lidt karikeret billede af manden som erobrere, kvinden der skal erobres og maskulinitet, der gyldiggøres gennem en erobring. Ikke desto mindre bidrager et sådant billede til at fastholde og legitimere mænds oplevelse af berettigelse over for kvinder. Michael Kimmel behandler også begrebet berettigelse i bogen *Guyland* fra 2008 (Kimmel 2008). Her i forhold til at beskrive, hvordan kulturer blandt unge mænd har afgørende betydning for, hvordan de regulerer deres handlinger over for hinanden og over for kvinder i et forsøg på at bevise maskulinitet. For denne kontekst præsenteres tre gensidigt forstærkende kulturbegreber; *berettigelses-*, *beskyttelses-* og *tavhedskultur*. De sociale medier er et godt eksempel på en kultur, der accepterer en krænkelseskultur. Everyday Sexisme Project Danmark postede d. 27. marts 2021 et opslag på instagram om den voldtægtskultur og udbredte sexismen, der eksisterer i Danmark. Denne påstand underbygger de ved blandt andet at beskrive den *tavshedskultur*, der eksisterer på de sociale medier, hvor overgreb, victim blaming, fremstilling af køn etc. normaliseres og bagatelliseres, således at der skabes en social accept af gerningsmanden og adfærden (@everydaysexismeprojectdanmark 2021).

Som beskrevet ovenfor er det forholdsvist nyt, at mænd bliver betragtet som et socialt køn eller en social kategori. Jeff Hearn påpeger i 2014 i “From hegemonic masculinity to the hegemony of men”, at dette er nødvendigt for at kunne udføre kritiske studier af mænd eller maskulinitet. Den amerikanske sociolog og aktivist Jackson Katz påpeger desuden et interessant fund i hans bog *The Macho Paradox - why some men hurt women and how all men can help* fra 2006. Her fremhæver han, hvordan de fleste mennesker knytter betydningen af sociale kategorier med marginaliserede grupper. Han giver eksempler på, hvordan vi for eksempel som oftest relaterer ‘køn’ med kvinder, ‘etnicitet’ med etnisk minoritet, ‘seksualitet’ med homoseksualitet og ikke mindst påpeger han, at når snakken falder på et begreb som ‘seksuel vold’, så relaterer vi det til kvinder. Dette medfører, at mænds magt og privilegier reproduceres, og de regnes på sin vis ud af ligningen med de sociale kategorier, og det er altså sjældent mandens rolle ift. et problem som seksuel vold, der diskuteres (Katz 2006). Den manglende kønsliggørelse af mændene har

medført, at der ikke er forsøgt at finde løsninger på de eksisterende problemer, mænd oplever eller udsætter andre for, herunder seksuel krænkende adfærd. Ved at kønsliggøre manden bliver det muligt at fokusere på, hvad mænd udsætter kvinder for, fremfor udelukkende at fokusere på hvad det er, kvinderne udsættes for (Reinicke 2018).

Begrebet sexismen blev første gang introduceret i 1960'erne, hvor den feministiske forfatter Caroline Bird udgiver værket *On Being Born Female*. Her sammenligner hun sexismen med andre former for diskrimination, som eksempelvis racisme. Sexisme er når mennesket bliver dømt på baggrund af deres køn, uden deres handlinger som udgangspunkt har noget med kønnet at gøre (Bird 1968). Reinicke (2018) behandler emnet omkring seksuel chikane med særlig fokus på de hverdagssexistiske episoder. Et område, som ikke har vundet megen ørenlyd i debatten før #MeToo-bevægelsen. Det primære fokus har før været på de krænkelse, der finder sted på arbejdspladsen og andre institutioner, hvor det har været muligt at regulere området ved lovgivning. Ikke desto mindre er netop hverdagssexisme væsentlig at dykke ned i, da den kan hjælpe os med at forstå, hvad det er for en kultur, der afføder og legitimerer den seksuelle chikane, og herved hvad årsagerne er. Seksuel chikane er til stede alle steder i vores samfund, og det er de samme dynamikker, der ligger bag de hverdagssexistiske episoder som de, der fører til mere alvorlige krænkelse. Ved ikke at fokusere på hverdagssexismen bidrager vi til, at seksuelt krænkende adfærd bliver normaliseret i vores samfund og fastholder denne i at være et ikke-ankendt problem (Reinicke 2018,15). Det er et vanskeligt emne at tage fat på, da den seksuelle chikane ikke nødvendigvis er åbenlys, og den er svær at definere. Seksuel chikane kan, i følge Reinicke, defineres som en ensidig og uønsket kontakt, som opleves krænkende for modtageren. Det er altså den virkning, som den krænkede person oplever og ikke hensigterne, der afgør, hvornår noget kan karakteriseres som seksuel chikane (Reinicke 2018, 49). Definitionen vanskeliggøres dog yderligere, da mænd og kvinder ofte har forskellige opfattelser af, hvad der karakteriseres som acceptable og uacceptable seksuel adfærd. Dette bevirker, at hvad manden kan opleve som harmløs flirt, kan for kvinden opleves som harmløs seksuel chikane (Reinicke 2018, 120). Dette bekræftes i et amerikansk studie lavet i kølvandet på #Metoo-bølgen. Her blev seksuelle krænkelse begået af mænd mod kvinder undersøgt blandt over 450 frivillige deltagere fra en internetplatform, Amazon's M-Turk. 303 kvinder og 152 mænd deltog i undersøgelsen, og hvert køn modtog et kønsrettet spørgeskema. Undersøgelsen påpeger, at 63% af de adspurgte kvinder har været udsat for seksuelle krænkelse, og kun 20% anmelder krænkelsen. Dette tydeliggør, at de seksuelle krænkelse får lov til at leve i det skjulte.

I forlængelse af dette svarer 15% af de krænkende kvinder, at de oplever det som deres egen skyld, at de er blevet udsat for krænkelser. Mændenes svar viser, at 75% aldrig har krænket en kvinde, og kun 5% svarer, at de muligvis har krænket eller har krænket en kvinde (Atwater m.fl. 2019). At en så stor procentdel af mændene kan svare nej til en adfærd, så mange kvinder kan genkende, illustrerer den tidligere beskrevet pointe omkring, at mænd simpelthen ikke selv er bevidste omkring, at deres adfærd kan være krænkende over for kvinder. Det må antages, at dette handler om den sociale accept og normalisering, der eksisterer mellem mænd og kvinder i forhold til adfærden.

I EU er der også kommet fokus på seksuelle krænkelser mod kvinder, og emnet fremhæves blandt andet i en undersøgelse fra 2014. Undersøgelsen er baseret på besvarelser fra 42000 kvinder fordelt på de 28 medlemsstater i EU og beskæftiger sig med vold mod kvinder, herunder sexchikane, der i denne undersøgelse defineres ud fra 12 parametre. Disse parametre består både af fysiske handlinger, verbale ytringer og cyberchikane. Undersøgelsen spørger de deltagende kvinder om, hvorvidt de indenfor de seneste 12 måneder har oplevet en af de 12 definerede kriterier. Her svarer 37% af de danske kvinder ja, hvilket placerer danskerne øverst i statistikken over oplevet seksuel chikane (FRA – Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder 2014).

Selvom langt de fleste voldtægter mod kvinder begås af mænd, som kvinden i forvejen har en relation til, og to ud af tre voldtægter foregår i ofrets hjem (Tal fra det Kriminalpræventive råd), så er sagen en anden med seksuelle krænkelser. I rapporten *Vold og seksuelle krænkelser* udarbejdet af SDU og Statens institut for folkesundhed i 2018 undersøges blandt andet ikke-fysiske seksuelle krænkelser blandt kvinder. De ikke-fysiske krænkelser er defineret ud fra 5 forskellige kriterier og er baseret på svar fra 6847 kvinder. Undersøgelsen viser, at knap 10% af kvinder over 16 år har været udsat for én eller flere former for seksuelle krænkelser inden for det seneste år, tre ud af fem kvinder modtager uønskede seksuelle invitationer eller kommentarer, og omkring halvdelen oplever seksuelt stødende bemærkninger på internettet eller via andre medier. Undersøgelsen belyser også kvindernes relation til krænkeren, og her svarer omkring halvdelen af kvinderne, at det har været af en fremmed uden forudgående relation (Deen m.fl. 2018, 40-41). Aktuelt i Danmark er en ny Megafon-måling foretaget for TV2 og Politiken i 2019 på alles læber i starten af 2021. Denne måling viser, at 68% af kvinderne svarer, at de undgår at gå alene i byen efter mørkets frembrud, 66% af kvinderne

svarer, at de er bekymrede for at blive overfaldet, når de færdes alene i byen, og 47% af kvinderne overvejer, om eksempelvis nøgler, paraply eller lignende kan bruges som våben i tilfælde af, at de bliver overfaldet. De to undersøgelser sammenholdt argumenterer for, at hverdagssexismen i høj grad er til stede i samfundet i dag, og ikke mindst bekræfter den socialt indlejret accept af seksuelle krænkelser som beskrevet ovenfor. Til trods for at statistikkerne peger på en lille sandsynlighed for, at kvinder faktisk bliver overfaldet, da er frygten for det markant til stede. Bestyrelsesmedlem Everyday Sexism Project Danmark Zen Donen kommenterer til Politiken, at utrygheden hos kvinderne absolut ikke er ny, og at kvinder gennem hele livet har oplevelser med seksualiseret chikane, overgreb og grænseskridende behandling. Donen efterspørger fokus på netop dette i stedet for blot på kvinders oplevelse af frygt og påpeger, at det er problematisk, at kvinder ser det nødvendigt at lade sig begrænse i eksempelvis at færdes ude om natten. Ved at acceptere det som samfund defineres problematikken som et kvindeproblem, hvilket det ikke er (Jørgensen & Kiersgaard 2021, Jørgensen 2021 og Jørgensen2 2021).

OPSUMMERING

Ovenstående skitserer kompleksiteten på forskningsområdet om mænd og maskulinitet. I det følgende har vi opsummeret hovedpointerne fra ovenstående litteraturgennemgang for at tydeliggøre, at der fortsat synes at eksistere en ulighed mellem kønnene.

Maskulintetsforskningen har historisk set været bedrevet af mænd for mænd. Feltet har ikke haft interesse for manden som et kønnet væsen, modsat kvinder som qua deres marginaliserede position altid har måtte forholde sig netop til sit køn. Fokusset på manden som sit køn er opstået indenfor de seneste 40 år og har primært været målrettet vestlige privilegerede mænd. For at forstå mænds adfærd over for kvinder har forskningen været domineret af et fokus på dominerende maskulinitetsidealer som betydningsfuldt for, hvordan manden udgør sit køn og skal vinde sin maskulinitet. Her sker der et opgør med tankegangen omkring manden som en ukønnet kategori, de dominerende ulige kønsrelationer og kønsroller. De senere år har forskningen efterspurgt et mere nuanceret blik på maskulinitetsformer, som er mere tidssvarende. I kølvandet på de feministiske bølger og #MeToo-bevægelsens aktivistiske vinde bliver der for alvor sat fokus på de eksisterende kønsstereotyper, den patriarkalske magtstruktur, der fortsat hersker, og en eksisterende krænkelsekultur. Seksuel chikane på arbejdsmarkedet bliver tydeliggjort af, at kvinder mobiliserer sig og offentligt fortæller om deres oplevelser med

krænkelser på arbejdsmarkedet. Dette splitter mændene i to lejre, og den offentlige udskamning af højtprofilerede mænd vækker uro for tab af privilegier på den ene side og de pro-feministiske mænd på den anden side, der accepterer kvindernes fortællinger som valide vidnesbyrd. Debatten har været rettet mod den form for seksuel chikane, der sker på arbejdspladsen, hvor de involverede parter i forvejen kender hinanden, og hvor der er en ulige magtrelation til stede. Dette område er der som nævnt en mulighed for at regulere gennem politiske tiltag, herunder lovgivning. Modsat gælder det for den sexismen, der er til stede i det offentlige såvel som det intime rum. Denne form for sexismen er langt mere usynlig, af flygtig karakter og kulturelt accepteret. Everyday Sexism Project har fokus på denne form for sexismen og påpeger følgende faktorer som årsagsforklaring til, hvorfor hverdagssexismen er vanskelig at gøre op med: *“Usynliggørelse af problemet, den sociale accept af problemet og tendens til at overføre skyld og skam på ofret”* (Reinicke 2018, 11). Det er netop dette område, som specialet ønsker at undersøge. Da forskningen inden for seksuelle krænkelser har været fokuseret omkring ofret, finder vi det i dette speciale væsentligt at rette blikket mod manden og forsøge at dykke dybere ned i forståelsen af den adfærd, der ligger til grund for en seksuelt krænkende adfærd over for kvinder. Der eksisterer et nutidigt videnshul i grænselandet mellem uønsket seksuel opmærksomhed som grænseoverskridende og socialt uacceptabel og uønsket seksuel opmærksomhed som socialt accepteret maskulinitet. For at forstå dette finder vi det nødvendigt at vende blikket tilbage på de traditionelle kønsforståelser, der dominerede maskulinitetsforskningen i 1990'erne, hvor køn er noget, man gør, og som skabes i samspil med andre i en socialiseringsproces. Ved at fokusere på konstruktionen og socialiseringen af køn kan vi undersøge betydningen af maskuline kønsforståelser ved krænkende adfærd rettet mod kvinder.

Med litteraturgennemgangen har vi optegnet forskningsfeltet, som har givet os et udgangspunkt for at udvælge relevant teori, som muliggør akademisk tolkning på vores empiri. Vi har vurderet, at det har været nødvendigt med en bred optegning af feltet dels for at forstå kompleksiteten og dels for at kunne behandle et så kontroversielt emne på en faglig funderet måde, der vægter ligestilling mellem kønnene fremfor en kamp mellem kønnene.

METODOLIGSKE OVERVEJELSER

Vi vil i det følgende præsentere vores forskningsdesign, videnskabsteoretiske ståsted samt analysestrategi

Formålet med specialets præsentation af metodologiske overvejelser er at skabe en gennemsigtighed omkring den proces, som specialet er udarbejdet under. Vi ønsker at tydeliggøre de forskningsmæssige beslutninger, vi har truffet i vores besvarelse af vores problemformulering og forskningsspørgsmål samt at forholde os til den samfundsmæssige kontekst, som specialet skriver sig ind i.

SOCIALKONSTRUKTIVISME

Til dette speciale har vi valgt at anvende socialkonstruktivismen som vores videnskabsteoretiske ramme. Socialkonstruktivismen er ikke en entydig videnskabsteoretisk retning, men forgrener sig vidt og inden for forskellige videnskabelige områder. Retningerne deler dog nogle fælles karakteristika, som vi vil præsentere i det følgende. Socialkonstruktivismens ontologi beror på, at virkeligheden ikke er en objektiv realitet, men er socialt konstrueret og forandres alt efter, hvilken kontekst vi betragter den i (Christensen 2015, Ahrenkiel 2004).

Virkeligheden må således forstås perspektivistisk og konstrueres gennem italesættelser, diskurser og betydningsdannelse (Juul & Pedersen 2012, 406). Epistemologisk betyder dette, at socialkonstruktivismen afviser ideen om, at der kan produceres én sand viden. Den viden, der produceres ud fra sproglige og subjektive konstruktioner, er altid afhængig af en historisk og kulturel kontekst og kan konstant forandres. Dette modsat eksempelvis det positivistiske videnskabsteoretiske ståsted, hvor universelle sandheder om virkeligheden som den er, ville have været det afgørende (Juul & Pedersen 2012). Viden er i et socialkonstruktivistisk perspektiv så at sige ikke noget i sig selv, men bliver til gennem interaktioner og sociale samspil mellem mennesker. I disse interaktioner, hvor vi anvender begreber, italesættelser og kategoriseringer, bliver der skabt sociale konventioner om, hvilke handlinger, der på et givent tidspunkt, forstås som accepterede eller afvigende. Denne proces får betydning for, hvordan vi forstår verden, og for hvordan vi videre handler (Christensen 2015, Ahrenkiel 2004). Inden for kønsforskningen har den socialkonstruktivistiske tilgang haft stor betydning, da den netop har åbnet op for diskussionen omkring køn som en social kategori, der er socialt konstrueret, og som dermed

kunne have været konstrueret anderledes. Det er dog her vigtigt at holde sig det for øje, at med enigheden om en række sociale konventioner findes også en ulighed, som medvirker til, at en anderledes social konstruktion eksempelvis af kønnene ikke blot er så ligetil. Nok findes der ingen sand viden, og virkeligheden betragtes som foranderlig, men de indlejrede konventioner er dybtliggende og kan være vedvarende (Ahrenkiel 2004, 41-42).

Med socialkonstruktivismen er der mulighed for at sætte fokus på betydningen af sproget og handlemåder for at forstå, hvordan en given virkelighed opretholdes, og hvorfor vi ser verden, som vi gør. Socialkonstruktivismen interesserer sig for den viden, der kollektivt tages for givet og bliver betydningsfuld i forhold til, hvordan mennesker forstår sig selv og sin omverden. Socialkonstruktivisme anskuer menneskelig subjektivitet som skabt af de herskende samfundsmæssige diskurser, og med en socialkonstruktivistisk videnskabsteoretisk ramme for specialet bliver det muligt at forholde sig kritisk til den viden, der i et samfund tages for givet og fremstår naturlig, som påvirker menneskets italesættelser og handlinger. Herved bliver det muligt at få øje på, hvor magten er i et samfund, hvilke undertrykkelsesmekanismer, der kan være på spil samt giver blik for muligheden for alternative konstruktioner (Christensen 2015, 52-54). En sådan socialkonstruktivistisk ramme lægger op til at undersøge de selvfølgelige forståelser, der eksisterer omkring eksempelvis biologien som essensen i forståelsen af køn.

Ved at kigge på deltagerne i *Grænseland* sprogliggørelse af subjektive oplevelser med krænkende adfærd overfor kvinder, bliver det med socialkonstruktivistisk blik muligt at få en forståelse af de i samfundet gældende diskurser. Den måde, hvorpå de begrebsliggør og kategoriserer deres virkelighed, kan fortælle os noget om, hvordan verden ser ud i denne specifikke kontekst.

En del af vores undren forud for specialet udspringer i det grænsfelt, der findes i forhold til, hvornår en seksuelt krænkende adfærd forstås som afvigende eller accepteret alt efter, hvem der konstruerer betydningen. I øjeblikket er der i medierne og samfundsdebatten et stort og ikke mindst politiseret fokus på krænkende adfærd mellem mænd og kvinder. For at forstå, hvad der kan ligge til grund for, at krænkende adfærd finder sted, finder vi det derfor afgørende at vende blikket mod mændenes egne fortællinger om at krænke og ikke mindst omkring det grænseland, hvor de kan blive i tvivl om, hvorvidt de har krænket. Med vores socialkonstruktivistiske tilgang i specialet er det altså ikke vores ærinde at klarlægge én sand viden om området, men at opnå en forståelse for, hvilke diskurser der er på spil, som får betydning for og former handlingerne

og ikke mindst at få et blik for den manglende begrebsliggørelse af mændenes forståelse af det grænseland, hvor adfærden kønnene imellem opleves så forskelligt.

DET SOCIALE PROBLEM

Hvad et socialt problem er, kan være vanskeligt at give en klar definition på, men fælles for de forskellige definitioner er, at de peger på, at der eksisterer en uønsket tilstand i samfundet, som fordrer en indsats til forandring. Samtidig bidrager forståelser af og forklaringer på sociale problemer med en viden om disses indvirkning på de mennesker, der oplever sådanne problemer samt behovet for tilrettelæggelse af en indsats, der kan forebygge, reducere og/eller afhjælpe de sociale problemer (Ejrnæs & Monrad 2015, 51).

Når vi i Danmark skal analysere sociale problemer anvendes ofte teorier udviklet af amerikanske forskere. I USA findes nemlig en lang tradition for teoretisering af sociale problemer, modsat i Skandinavien, hvor vi i højere grad har haft fokus på velfærdsforskning (Ejrnæs & Kristiansen 2014, 75). Tilgangen til forståelsen af sociale problemer i forskellige lande er præget af de historiske, politiske og kulturelle forhold i et givent land. Grundet specialets omfang ønsker vi blot at pointere, at vi naturligvis er bevidste herom, men emnet udfoldes ikke yderligere.

I den dansk- og skandinaviskudviklede forskning i sociale problemer er fokus som oftest rettet mod fordelingen af velfærden og herigennem behovsopfyldelse samt levevilkår, og det sociale problem karakteriseres ofte ved mangel på velfærd, det være sig både økonomisk, socialt og psykisk. Sat lidt på spidsen betragtes de sociale problemer som problemer, der kan afhjælpes ved, at samfundets forskellige velfærdsinstitutioner iværksætter interventioner overfor eller tilfører ressourcer til problemområdet (Ejrnæs & Kristiansen 2014, 82). De sociale problemer synes herved at være afgrænset af hovedsageligt socialforvaltningens arbejdsområder og tager form i objektive kategoriseringer som blandt andre arbejdsløshed, misbrug, hjemløshed og børne- og familieforsorg (Meeuwisse & Swärd 2014, 40).

Som vi belyste i indledningen, synes den seksuelt krænkende adfærd over for kvinder særligt i det offentlige og intime rum ikke at have vundet anerkendelse i Danmark som et socialt problem modsat andre lande, hvor fokus herpå har været større både i omtale og sanktionering (Askanius

& Hartley 2019). En forklaring på dette kan være, at de hverdagsseksistiske krænkelser betragtes som subjektivt oplevede i det offentlige og intime rum, hvorfor det findes vanskeligt at skulle objektivt kategorisere dem som værende et socialt problem, som der kan sættes ind over for i det sociale arbejde. For at forstå den seksuelt krænkende adfærd over for kvinder i det offentlige og intime rum som værende væsentligt at inddrage i det sociale arbejdes felt, ønsker vi i det følgende at inddrage de amerikanske sociologer og socialkonstruktivister Malcom Spector og John I. Kitsuse med deres teori om claims-making som fremført i artiklen "Social Problems: A Re-Formulation" fra 1973.

CLAIMS-MAKING

Som et opgør med de tidligere udviklede teories objektivistiske tilgang i forståelsen af sociale problemer retter Spector og Kitsuse (1973) fokus mod menneskers subjektive opfattelse som afgørende for konstruktionen af et socialt problem (Ejrnæs & Kristiansen 2014, 81)

Spector og Kitsuse definerer et socialt problem som følger: "*(...)we define social problems as the activities of groups making assertions of grievances and claims to organizations, agencies, and institutions about some putative conditions*" (Spector & Kitsuse 1973, 146).

Spector og Kitsuse forstår således det sociale problem som værende den proces, hvori et problem defineres. Fremkomsten af et socialt problem beror på, hvordan gruppen er i stand til at definere de påståede forhold som problematiske og med et behov for fjernelse eller forbedring af tilstanden samt det omkringværende samfunds respons på gruppens krav (Spector & Kitsuse 1973: 146). Spector og Kitsuse foreslår en model med 4 trin, som kan anvendes til at forstå udviklingen af konstruktionen af det sociale problem.

Grundet specialets omfang vil vi her blot kort skitsere, hvad der kendetegner de fire trin

1. gruppens forsøg på at italesætte sin utilfredshed med den påståede tilstand, så der skabes offentlig og politisk debat om emnet. På dette trin er brug af presse og massemedier en vigtig ressource til at mobilisere magten i gruppen
2. at gruppens legitimitet anerkendes offentligt og politisk ved, at der eksempelvis etableres undersøgelseskommissioner, laves forslag til forandringer og reformer. Alt sammen som svar på gruppens krav. I dette trin findes der en risiko for, at institutionerne i samfundet overtager definitionsprocesser af det sociale problem, og der kan her ske en institutionalisering af det sociale problem

3. Gruppen stiller fornyede krav. Denne gang ikke direkte til den påståede tilstand, men til institutionernes procedurer i behandlingen af den påståede problematiske tilstand, for at gruppens krav institutionaliseres. Hvis ikke samfundet imødekommer disse krav, er der sandsynlighed for, at gruppen udvikler mistillid og opgiveness overfor samarbejder med institutionerne
4. Gruppen genopstår og søger at skabe aktiviteter, der udfordrer legitimiteten af det etablerede systems håndtering af problemet. Dette kan eksempelvis være ved at etablere alternative institutioner, hvor der produceres kritiske artikler, presseomtale, bøger, manifeste og forslag til nye metoder i arbejdet med det sociale problem med henblik på at transformere det eksisterende system.

(Spector og Kitsuse 1973, 151-156)

At forstå det sociale problem som en proces betyder altså, at konstruktionen af et socialt problem genereres af gruppens mobilisering af opmærksomhed og det omkringværende samfunds respons herpå. Hvis ikke den påståede tilstand vinder anerkendelse, genkendelse og/eller opmærksomhed, da eksisterer det sociale problem ikke.

Med afsæt i Spector og Kitsuses claims-making teori forstår vi altså ikke den seksuelt krænkende adfærd over for kvinder som et socialt problem på baggrund af omfanget af faktiske hændelser med krænkende adfærd. Dette vil i sig selv være vanskeligt, da krænkende adfærd i det offentlige og/eller intime rum - med mindre det finder sted i nære relationer eller betegnes som en voldtægt - ikke registreres eller følges yderligere. Særligt ikke de hverdagsseksistiske diskurser og handlinger som vi beskæftiger os med her i specialet. Derimod forstår vi konstruktionen af den krænkende adfærd overfor kvinder på baggrund af den mobilisering af opmærksomhed på den påståede tilstand om krænkelse og magtfuldhed mellem kønnene, som individer og grupper i #MeToo bevægelsen har skabt. Det være sig krav sætningen til at samfundet skal reagere på de mange oplevede aspekter af krænkelse i det offentlige og intime rum, på arbejdsmarkedet, i forhold til viktimiteringsproblematik og i ubevidst sprogbrug og handlinger, der legitimerer krænkende adfærd over for kvinder. Opremsningen her er ikke udtømmende, men vi vil gennem specialet tydeliggøre disse i argumentet for, hvorfor seksuelt krænkende adfærd kan og bør betragtes som et socialt problem og genstand for det sociale arbejdes felt.

FORSKNINGSDESIGN

I det følgende afsnit vil vi præsentere specialets til- og fravalg i behandlingen af datamaterialet "*Grænseland*."

Vi har valgt en induktiv tilgang for specialet, hvor det undersøges, hvilken betydning konstruktion af maskulinitet har for betydning af krænkende adfærd overfor kvinder. I det specialet har en induktiv tilgang, tages der udgangspunkt i empirien bestående af transskriberet data fra podcastserien *Grænseland - samtaler med mænd om sex*, der danner udgangspunkt for specialets undersøgelse af konstruktionen af maskulinitet. Dette vil vi gøre ved at lade kodningen af empiri være specialets afsæt for analysen og herudfra udarbejde en hypotese. Den induktive tilgang muliggør at undersøge noget, der ikke på forhånd er kendt for således at skabe en forståelse af sammenhængen (Olesen 2018), hvilket stemmer overens med, at krænkende adfærd overfor kvinder i det offentlige og intime rum endnu ikke synes kendt som et socialt problem i Danmark. Med den induktive tilgang søger vi altså at tydeliggøre forståelsen af sammenhængen herimellem.

Grænseland gjorde os opmærksomme på, at der eksisterer en kultur, hvori det er socialt accepteret at overskride kvinders grænser i det intime såvel som i det offentlige rum. Med denne viden som afsæt har vi undersøgt relevant teori om køn og kultur. Således har vi kunne udarbejde et induktivt speciale, der tager udgangspunkt i det empiriske fund af krænkelser i det intime og offentlige rum og herved set, hvordan dette kan forstås i en teoretisk ramme omkring køn og samfundskultur. Specialet ønsker at undersøge konstruktionen af maskulinitet som et øjebliksbillede, der skildrer den virkelighed, der eksisterer lige nu. Der anvendes et retrospektivt blik, der gennem inddragelse af en række mænds fortællinger om deres oplevelser med krænkende adfærd, danner empirien, der ligger til grund for at kunne sige noget om deres tidligere handlinger i en aktuel kontekst.

GRÆNSELAND

Grænseland er en podcastserie udgivet af Information i 2018. *Grænseland* har til formål at sætte fokus på seksuelle gråzoner og grænser og ønsker at bidrage til en mere nuanceret debat om, hvordan mænd i det hele taget skal navigere sikre og bedre i deres seksualitet. En debat som ikke handler om at placere skyld og skam, men derimod bidrage til et samfund der kan indeholde tryk og god sex, der ikke domineres af dårlige krænkende oplevelser. Dette i en tid

hvor debatten omkring krænkende adfærd udført af mænd præger medie billedet, og hvor mænds maskulinitetsforståelse sættes under lup. Hvordan skal en mand agere i det offentlige og intime rum uden at gå for langt eller for kort i forsøget på at erobre? Mænd i forskellige aldersgrupper bidrager med egne fortællinger om krænkelser i det intime og offentlige rum samt med mere generelle fortællinger og forståelser om grænser og gråzoner i deres seksualitet. Mændenes individuelle narrativ vil blive udfoldet i den indledende analysedel. For overblikkets skyld har vi udarbejdet et skema over stamdata på alle mændene, dette er vedlagt som bilag (Bilag 1: Stamdata). Tilsammen bidrager de med personlige fortællinger om levet liv i forhold til seksualitet, kultur og maskulinitet på tværs af alder, civilstatus og beskæftigelse. Vi har begrænset kendskab til mændenes motivation for deltagelsen i *Grænseland* og ingen kendskab til rekrutteringen. De har dog det tilfælles, at de ønsker at opnå en større forståelse og accept af deres tidligere og nuværende adfærd i mødet med kvinder og seksualitet. De ønsker at skabe en debat og et rum for at lære af de fejltagelser, de selv og andre har begået og bidrage til en accept af, at forskellige maskulinitetsformer kan eksistere i vores samfund, således at den kultur, vi indgår i, ikke gør mændene til monstre og voldtægtsforbrydere (Sperling & Sørensen 2018). *Grænseland* styres af Rasmus Bo Sørensen, som agerer interviewer og tilrettelægger sammen med Anna von Sperling og Mikkel Vuorela, der ligeledes er en del af redaktionen (Sperling & Sørensen 2018). *Grænseland* består af 5 afsnit, hvor der ved hvert afsnit inviteres nye mænd ind til at debattere ovenstående. Afsnittene varierer i længde og varer mellem 21-43 minutter. Serien er transskriberet til 57 normalsider og er foregået ordret, hvilket inkluderer sproglige tænkepauser, verbale udbrud samt latter. Således består specialets empiri af en stor mængde data, som muliggør at undersøge den kompleksitet, der eksisterer i konstruktionen af maskulinitet. *Grænseland* er redigeret i fem afsnit i forhold til de emner, som mændene interviewes omkring. Vi er altså bevidste om, at *Grænseland* er produceret og redigeret, og det er herved ikke rådata, vi har med at gøre. Således er dataen allerede fortolket af skaberne af *Grænseland* med afsæt i skabernes budskab og agenda med *Grænseland*. Ikke desto mindre har vi valgt at anvende *Grænseland* som vores empiri, da vi herved får unik adgang til mændenes fortællinger om krænkende adfærd. Mænd, der ikke normalvis ville indgå i statistikker omkring krænkelser, idet de ikke er dømt for at have udført ulovlige handlinger, og hvis stemmer ikke fylder meget i den aktuelle #MeToo debat. *Grænseland* giver mulighed for at analysere på den "almindelige" mand, der ikke identificerer sig som krænker, men i forbindelse med #MeToo har fået mulighed for at reflektere over egne handlinger i et nyt og nuanceret perspektiv.

ANALYSESTRATEGI

Analysen vil med afsæt i den socialkonstruktivistiske videnskabsteoretiske ramme inddrage den narrative analyse som en del af analysestrategien.

NARRATIV ANALYSE

Til behandlingen af specialets empiri benyttes den narrative tilgang, som i forlængelse af vores socialkonstruktivistiske ramme, anvender fortællinger og sprogbrug til at forklare den sociale virkelighed, vi befinder os i. Ved at benytte os af en narrativ analysestrategi undersøges det, hvordan mændene gennem retrospektive fortællinger konstruerer en meningsskabende fortælling, der omhandler grænselandet for krænkelser i det intime såvel som offentlige rum. Således kan vi tillægge mændenes fortællinger en særlig mening, som de gennem deres opbygning af fortællingerne ønsker at udføre for sig selv og for modtageren (Riesman 2017). Producenterne af *Grænseland* har på forhånd tilrettelagt serien, således at hvert afsnit behandler et overordnet tema. I vores behandling af dataen læner vi os op ad denne tematiske opdeling. Et valg vi har truffet for at bibeholde et overblik over en stor mængde data. Specialets analysestrategi tager udgangspunkt i Cathrine Kohler Riessmans (2017) tre analytiske greb; tematisk-, strukturel-, og performativ narrativ analyse (Riessman 2017). Disse tre kategorier kan kombineres eller stå hver for sig, således udelukker de ikke hinanden. Den analytiske del af specialet vil basere sig på en tematisk og strukturel narrativ analyse. Ved den tematiske analyse fokuseres der på sproget og “hvad der siges”, og vigtigheden af længere citater vægtes højt, således at talesekvenser fremstår intakte. Den strukturelle analyse har øje for fortællemåden, og hvordan narrativet er stykket sammen. I specialet vil den strukturelle narrative analyse ikke fremgå for sig, men være i kombination med den tematiske analyse. Vi har således fravalgt at benytte os af den performative analyse, idet vores datamateriale består af en færdigproduceret podcast, og vi således ikke har været en aktiv del af interaktionen i interviewsammenhængen.

ETISKE OVERVEJELSER

I vores valg af en podcastserie som vores empiri har der rejst sig nogle etiske spørgsmål og dilemmaer i forhold til behandlingen af dataen.

Mændene har sagt ja til at stille op i en podcastserie, hvor formålet, som beskrevet ovenfor, har været at skabe et lærerigt rum for debat omkring, hvordan seksuelt krænkende adfærd kan undgås i det seksuelle møde. Mændene har dog ikke nødvendigvis forventet, at deres fortællinger skulle indgå som empiri i en analyse på et speciale på Kandidatuddannelsen for Socialt Arbejde. Det har derudover været en hårfin balance at finde et niveau for, hvor langt vi har kunne tillade os at gå i vores analyse af fortællingerne. Således skal mændene kunne anerkende vores analyse som en mulig fortolkning på deres narrativer. Vi har derfor bevidst i vores analyser forsøgt at inddrage deres egne beskrivelser af situationer og sig selv. For at styrke relevansen af disse beskrivelser til specialets emne har vi i den tematiske og strukturelle analyse koblet fortællingerne op på nogle mere generelle og overordnede kulturelt indlejrede emner i forhold til deres beskrivelser. I de sidste tre analysedele har vi ved at inddrage forskellige teoretikere sat en teoretisk ramme for vores fortolkning og forståelse af deres fortællinger. Her overskrider vi på sin vis mændenes egne fortolkninger og skriver dem frem i analysen og konstruerer fortolkningerne ud fra vores perspektiv (Kvale & Brinkmann 2009, 237-239). Mændene har desuden ikke haft mulighed for at kommentere på disse fortolkninger, og det kunne have været interessant at have forholdt dem både fremstillingen i såvel specialet som den færdigproducerede podcast.

En anden etisk overvejelse, som vi har haft, omhandler vores egen position som heteronormative kvinder situeret i #MeToo-bølgerne, og vi kan ikke undsige os at være en del af den fortælling, der skrives lige nu qua vores køn og alder. Vores subjektive forståelse af området vil derfor uundgåeligt præge vores analyse og fund. Vi er bevidste om, at den viden vi producerer, dermed ikke er objektiv, og den formentligt havde set anderledes ud, hvis den var produceret ud fra en anden position.

ANALYSE

Specialet består af tre analysedele, som vil blive præsenteret i de følgende afsnit. Den første del af analysen er en tematisk og strukturel analyse af de enkelte narrativer. Denne muliggør, at vi kan finde de tværgående mønstre, der eksisterer i mændenes forskellige narrativer. Disse mønstre danner grundlaget for den videre analyse og består af to tematisk analyser. Vi vil i de to tematiske analyser inddrage forskellige teoretikere, som vil blive præsenteret og appliceret løbende i analyserne. Teoretikerne er udvalgt på baggrund af den viden vi har fået fra det forskningsfelt, som vi har optegnet i afsnittet Litteraturgennemgang. Analysedele efterfølges af et diskuterende afsnit, hvor vi vil forholde os til de gennemgående fund i analysen som et samfundsanliggende.

GRÆNSELAND

Vi befinder os i et grænseland, som også titlen på podcastserien fortæller os. Men hvad er dette grænseland, og hvordan kommer det til udtryk i mændenes fortællinger?

Ved et opslag i Den Danske Ordbog defineres grænseland som en *“ubestemmelig tilstand eller område der danner overgang mellem to faste størrelser; yderområde”* (Den Danske Ordbog 2021, opslag: Grænseland). Dette må siges at beramme det sted, hvor mændene befinder sig lige nu ganske præcist, hvor de to faste størrelser i overført betydning kan forstås som kulturer - omend fastheden af en kultur kan diskuteres og nok nærmere må forstås som foranderlig.

Vi vil løbende gennem vores analyser fremføre, hvordan mændene bevæger sig ud af den velkendte kultur, hvori kønnet har kunne kobles, konstrueres og forstås gennem de naturaliserede kønsstereotyper, som kan forekomme som usynlige bånd.

TEMATISK OG STRUKTUREL ANALYSE

I denne indledende del til analysen vil vi fremanalysere de enkelte narrativers tematiske spor i *Grænseland*. Ved at benytte en både tematisk og strukturel tilgang til materialet, har vi kunne fremanalysere, hvordan mændene oplever grænselandet mellem scoringer og krænkelser overfor kvinder. På denne baggrund har vi valgt at fokusere på, hvordan mændene i deres personlige fortællinger om maskulinitet skaber en mening og dermed forståelse for egen adfærd

i grænselandet. Ved de første gennemgange af materialet udvalgte vi kodesporet *krænkelser* til at belyse vores problemstillinger. Således har vi fået et kendskab til mændenes fortællinger om krænkelser, og hvordan de har anskuet samt nu anskuer krænkelser i det offentlige såvel som i det private rum. Vi har grundet specialets omfang valgt at afgrænse os således, at vi udelukkende følger dette spor og opdeler narrativerne i to fortællinger pr. afsnit i podcasten *Grænseland*. Således vælger vi at bibeholde podcastens oprindelige inddeling af temaer. Det betyder endvidere, at alle gruppeinterview kommer til at blive betegnet som ét narrativ. Vi har derudover yderligere afgrænset den tematiske og strukturelle analyse ved udelukkende at inddrage brudstykker af mændenes fortællinger, således omfanget af analysen stemmer overens med specialets størrelse.

I det følgende skelner vi ikke mellem begreberne, narrativ, historie og fortælling ud fra en narrativ forskningstradition. Alle begreberne vil derfor optræde med lige værdi og som et synonym for hinanden (Bengtson & Andersen 2017, 273).

JEG, EN VOLDTÆGTSMAND

I dette afsnit af *Grænseland* følger vi Peter på 27 år og Thomas Wittenburg på 35 års fortællinger omkring egne krænkelser. I dette afsnit fokuserer vi på sprogets betydning i forhold til krænkende adfærd.

Peters fortælling om krænkelser bygger omkring en episode mellem ham og hans kæreste i gymnasietiden. Her overtrådte Peter sin daværende kærestes grænser ved at have et ufrivilligt samleje med hende: “(...) *det fører så til at, det som jeg opfatter, at vi skal til at have et samleje. Hun siger så nej. Men det opfatter jeg ikke som et nej i den situation (...)* Jeg fortsætter så (...) *Da det så er slut, det her samleje, så begynder hun så at græde, hvilket overrasker mig rigtig meget*”. Peter beskriver her, hvordan han, gennem en tolkning af hans partners ‘nej’ som værende et udtryk for noget andet, ender med at overskride hendes grænse. At hun reagerer således, er overraskende for Peter, der tydeligt havde en opfattelse af, at de skulle have samleje. Peter oplever, at de efterfølgende mangler et sprog til at tale om episoden: “*Jeg spørger selvfølgelig, hvad der er galt, og hun forklarer mig så. Der er en rigtig dårlig stemning, men vi kan ikke rigtig sætte ord på det*”. Dagen efter oplever Peter, at der sker en udvikling i det manglende sprog omkring episoden, men på trods af dette er det svært for de to at mødes efter

oplevelsen. Derudover beskriver Peter, hvordan hans forpligtelser ude i samfundet vægter højt for ham:

*“(..)*det er stadig utrolig svært at mødes på tværs af det her tillidsbrud, der er sket. Jeg skal så på arbejde. Jeg gør rent og har en masse kollegaer, som jeg også føler mig forpligtet overfor. Øh. Og midt i min travlhed, der om morgen, der vægter det også, da jeg tænker vi nok skal klare den, og at jeg bare skal arbejde i 8 timer, og så mødes vi igen, og så kan vi tage den der”

Da Peter atter vender hjem, opstår der i hans fortælling et tydeligt fokus på hans krænkende adfærds konsekvenser for hans sociale liv, og således beder han sin partner om at tage hensyn til dette:

“(..) der kører sådan nogle skrækscenarier oppe i mit hoved, som egentligt, øh, dybest set handler om, at jeg er bange for at tabe ansigt socialt. Udover at jeg selvfølgelig er ked af, at jeg har forårsaget den her øh oplevelse, på et eller andet plan. Så mens veninden er på vej der, så får vi snakket om det og får hende ligesom overtalt til ikke at sige noget, fordi jeg ikke lige kan overskue konsekvenserne af, at det bliver ligesom offentliggjort, før vi ligesom selv har fået det bearbejdet, kan man sige”

I forlængelse af dette fokus på hans sociale status gør Peter sig nogle erkendelser i forhold til, hvordan omverdenen vil kategorisere hans handling: “ (...) der er alle mulige, øh, afledte billeder af det med voldtægt, og der er alle mulige ting der kører i mit hoved, og det er heller ikke en specielt stor by heller, så jeg tænker også okay, det kan blive en steppebrand (...)”

Peters fortælling ændrer herefter karakter fra at være et beskrivende narrativ omkring episoden med sin ekskæreste til at være en refleksion over, hvordan han endte i denne situation - en årsagsforklaring:

“Nej. Altså i selve akten der vidste jeg det ikke. Vi havde heller ikke øjenkontakt undervejs, så jeg tror ikke helt, jeg faktisk fornemmede, det var så grelt. Jeg tror måske mere, at det var de signaler, som jeg troede, der fandtes, som jeg er blevet opmærksom på. Altså den berøring som hendes krop gav mig, og som vækkede min drift, den fik mig på sporet af noget, som jeg troede var godt, men som på hende har virket stik modsat. Og den forskel i oplevelse af virkelighed

ved sådan et, øh, samleje, den er jeg blevet opmærksom på, og tror jeg også idag gør, at jeg måske forsikrer mig mere i samlejet”

Peters oplevelse har altså ændret hans måde at være i et samleje med kvinder på, således at han er mere opmærksom på hendes signaler og ikke kun sin egen drift.

I slutningen af Peters narrativ og i forlængelse af hans refleksion, opnår Peter en erkendelse i hans fortælling om, at han har krænket og voldtaget en kvinde:

“Altså jeg kan huske, at jeg læste nogle artikler omkring, øhm, voldtægt for nogle år tilbage. Hvor jeg sidder og læser med stor nysgerrighed, øh. Og også finder ud af, at det lige pludselig handler om mig, det handler om den oplevelse, vi havde haft, at den åbenbart kan kategoriseres som en voldtægt”

Denne erkendelse har gjort Peter i stand til at se sit eget ansvar i krænkelsen og på den baggrund gøre sig nogle flere velovervejede valg i samspillet med kvinder. Afslutningsvist i Peters fortælling, fremlægger han det overordnede formål med, at han vælger at dele sin fortælling i podcasten:

“Jeg håber, at unge mennesker får nogle gode oplevelser. Nogle gode første oplevelser med det at være i et forhold, hvor de ikke oplever, at de træder ved siden af på en måde, som skader andre. Og jeg håber, at man kan mødes. Jeg håber virkelig, at der kommer en større forståelse for både kvinders seksualitet men også mænds seksualitet”

Her slutter Peters narrativ.

Thomas’ fortælling omkring krænkelser er bygget op omkring en episode, som ligger en del år tilbage fra interviewtidspunktet, hvor han som teenager måske, måske ikke har overskredet en piges grænser: *“Altså jeg har som 17-18 årig vågnet op ved siden af en pige og tænkt : okay hun var nok ikke 100% med på det her, selvom det var en fælles ting vi gjorde, ik’”*.

Thomas’ fortælling illustrerer, hvordan han i sine unge dage har oplevet, at selvom den kvinde, han har været sammen med, fysisk har været med i samlejet, så har der samtidig eksisteret noget

imellem dem, der har gjort, at han efterfølgende er blevet i tvivl om hendes interesse eller engagement i det.

Når Thomas i dag kigger tilbage på episoden, gør han sig nogle refleksive overvejelser omkring, hvad episoden siger om hans person:

“Og det er noget, som jeg tænker på som, øhm, mit første og største store fejltrin. Og jeg vil vædde med, at rigtig mange har siddet i en lignende situation, hvor man ikke, man kan sige, juridisk har man måske ikke gjort noget galt. Moralsk har den ligget lige på kanten. Men bare sådan én til én menneskelig har der været noget, der har været off”

Thomas’ fortælling illustrerer netop den usikkerhed, der gør sig gældende i det grænseland, som det seksuelle møde udspiller sig i. Thomas skalerer hændelsen efter navigationspunkterne juridisk, moralsk og menneskeligt. Det juridiske punkt synes at være det eneste faste punkt, som eksisterer uden for Thomas selv. Dette beror på samfundets lovgivning og en helt overordnet normativ ramme for, hvad der anses for accepteret eller afvigende. Thomas’ egen vurdering er, at han juridisk *måske* ikke har gjort noget galt. Herfra bevæger han sig videre til det næste navigationspunkt, det moralske, og til sidst til det menneskelige. Thomas’ egen usikkerhed, omkring hvorvidt hans adfærd har været afvigende, vokser tydeligt i fortællingen. Thomas befinder sig netop i et yderområde, som grænselandet også defineres, et yderområde, hvor grænserne er uklare og beror på den enkeltes evne til at afkode situationen. I kølvandet på disse refleksioner gør Thomas sig nogle overvejelser omkring at italesætte, hvordan reflekterede mænd forholder sig til #MeToo. Det gør han ved at fortælle sine overvejelser omkring det Twitter opslag, han har postet om at overskride kvinders grænser og fortæller her om overvejelserne bag opslaget:

“I takt med at, øh, kampagnen ligesom voksede, og der i virkeligheden også opstod en form for, øh, mandlig modreaktion, så tænkte jeg, der var nok i virkeligheden behov for et perspektiv, som uden ligesom at lægge sig fladt ned på ryggen og sige undskyld, ihvertfald lige nuancerede, hvordan situationen egentlig ser ud fra, øh, mændenes side. (...) i mine unge dage overtrådte jeg 100% nogle grænser”

At Thomas føler sig overbevist om at have overtrådt kvinders grænser seksuelt, underbygger

han ved at beskrive, hvordan han har forholdt sig kritisk overfor kvinders 'nej': *"(...) meget af diskussionen, synes jeg, tit går på, at nej betyder nej. Og i min situation er jeg ret sikker på, at jeg har, øh, ikke lige taget for gode varer, og det næste nej var helt sikkert ikke ligeså, øh, det var ikke ligeså standhaftig"*. I refleksionen over egen tidligere adfærd gør Thomas sig nogle tanker omkring, hvordan han ønsker at agere i lignende situationer fremadrettet: *"Så, så jeg kan da også godt frygte, at hvis jeg stod i præcis den samme situation igen, så ville jeg så bare tænke, årh for fanden nu er vi jo lige igang, og så bare, så lad os da bare køre på. Jeg håber sgu, jeg håber sgu, at jeg er blevet så klog nu, at jeg tager det nej for et nej."* Thomas' narrativ illustrerer, hvordan han har et ønske om at ændre sin adfærd samtidig med, at fortællingen illustrerer det manglende ord til at tale om grænselandet mand og kvinde imellem, således der ikke hersker nogen tvivl for Thomas omkring, hvordan han skal agere på et 'nej' i samspillet med kvinden i den seksuelle akt.

Afslutningsvis i Thomas' narrativ hæver han sig op over egen fortælling og beskriver en større samfundsmæssig sammenhæng, hvor mænd bliver bekymret for, hvordan de skal omgås kvinder. Thomas definerer her, hvordan den rigtige samfundsmæssige kultur i grænselandet bør være præget af en gensidig respekt og en accept af afvisninger.

Her slutter Thomas' narrativ.

Thomas' og Peters narrativ er meningskabende fortællinger omkring, hvorfor de i deres unge dage har overskredet kvinders grænser, og hvordan de i forbindelse med #MeToo er blevet i stand til at forholde sig til egen adfærd som værende et overgreb på en ny og reflekterende måde. Plottet for Peters fortælling bliver således en refleksion omkring, hvordan mænd og kvinder oplever indgangen til et samleje forskelligt, og hvordan der mangler et sprog til at tale om dette grænseland, når den krænkende adfærd har fundet sted. Et plot som Thomas' fortælling læner sig op af, når han beskriver, hvorfor vi er nødt til at tale om krænkelser på en anden måde.

Der findes i begge narrativer en tematik omkring behovet for et sprog, der muliggør, at mænd kan fortælle og dele de udfordringer, der eksisterer i grænselandet mellem maskulinitet, seksualitet, erobringer, krænkelser og overgreb.

MÅSKE ER JEG NOGENS #METOO-HISTORIE

I dette afsnit følger vi Tobias Holst i 30'erne og vennerne Mathias, Oliver, Løgstrup og Daniel i slutningen af 20'erne. Vi vil i det følgende fokusere på fortolkninger af grænsesætning og disses indflydelse på krænkende adfærd.

Tobias' narrativ omkring krænkelser tager udgangspunkt i de krænkelser, han har udsat kvinder for i festlige sammenhænge, og det ansvar han har qua sit erhverv omkring at lære unge mennesker om sex og grænser. Tobias' narrativ omkring egne udførte krænkelser handler om verbale krænkelser i festivalsammenhænge: *“Så synes jeg, det var væsentligt, at de forstod, hvad jeg mente om dem (...) det ser jeg rigtig meget, øh, i forhold til, øh, mænd i forhold til kvinder, øh, at vi har en eller anden forståelse af, at kvinderne skulle være interesseret i, hvad vi synes om deres udseende”*. Tobias forholder sig til sine egne verbale krænkelser ved at generalisere til flere mænd. Således skaber han en fortælling omkring, at det er et problem, der eksisterer generelt: *“(...) jeg tror, at mange mænd føler sig berettiget til at komme med deres holdning. Fordi vi bliver opdraget til, at vi er vigtige, at det er vigtigt, at vi bliver hørt, at vi hver især har - ikke blot med at vi har en holdning, der er vigtig - men også at den skulle betyde noget for andre”*. På baggrund af denne historie, som Tobias vælger at bygge sin fortælling ud fra, opstår der en fortælling omkring mere fysiske krænkelser: *“(....) altså jeg kunne sagtens have været en gammel studiekammerats historie om, at jeg overnattede hjemme hos hende, og hun blev nødt til at fortælle mig to gange, at vi ikke skulle knalde den aften”*. Tobias har i denne fortælling ikke fysisk krænket, men har ikke accepteret eller forstået det 'nej', der første gang er blevet fortalt ham i afvisningen. Således har han en oplevelse af at have overtrådt en grænse. En grænse han bringer ind i sit arbejde som lærer for specialklasser, hvor han underviser i seksualorientering:

“At jeg havde fået en ung mand til at forstå, at hvis pigen siger nej, så skal man holde op. Men det siger bare også rigtig meget om den kultur, at det ikke var noget, han vidste på forhånd. Altså det var en knægt i 10. klasse ik', som åbenbart skulle lære det her. Og ikke havde fået det afvide fra andre steder”

Tobias har i kraft af sine erfaringer i ungdommen med verbale krænkelser og afvisningers betydning gjort sig nogle refleksioner, således han i dette narrativ stiller sig kritisk og undrende overfor, hvorfor en ung i 10. klasse skal lære, at et 'nej' er et 'nej'.

Her slutter Tobias' narrativ.

Som beskrevet i indledningen til afsnittet udspiller samtalerne sig mellem flere personer som ét narrativ. Oliver, Mathias, Løgstrup og Daniels fortælling anskues derfor som et narrativ under betegnelsen *vennegruppen*. Vennegruppens narrativ tager udgangspunkt i en refleksion om, hvorvidt nej altid er et nej, som derefter leder op til personlige fortællinger om oplevelser i grænselandet mellem krænkelser og insisteren:

“Så kan et nej godt være tvetydigt. Hvis du ikke kender personen, så er et nej altid et nej”

Modsat:

“Nej, det synes jeg netop ikke, det er. Altså for hun kan godt sige, altså, et nej kan for mig også godt være - prøv nu mere for fuck sake”

I narrativet åbnes der op for en fortolkning af ordet 'nej', og i den følgende fortælling bliver denne fortolkning tydelig:

“(...) og så spørger jeg, er du sikker? Jaer aarh. Fair nok. Så lægger jeg mig til at sove ik'. Der er der blevet sagt nej, men så sker der så det, at vi begynder at røre alligevel ved hinanden. Om det er mig, der rører hende først - det er det måske ja. Og der kan hun sige nej igen, men det gør hun så ikke, hun siger ja. Hun vil gerne have, at det her sker, i mit hoved tænker jeg”

I narrativet findes der først en sikkerhed omkring, at den omtalte kvindes 'nej' betyder 'ja'. Senere hen bygger historien videre, og vennegruppens fortælling afslører en usikkerhed omkring, hvorvidt det 'nej' i virkeligheden var et 'nej'.

Her slutter vennegruppens narrativ.

Tobias og vennegruppens meningskabelser opstår i forlængelse af deres fortællinger omkring ordet 'nej' og den fortolkningsproces, der finder sted i afkodningen af kropssprog og udsagn, hvilket er fælles for narrativerne og også fungerer som plottet for fortællingen. De præsenterer en usikkerhed, der placerer dem i et grænseland mellem at være en erobrere og en krænker. I Tobias' narrativ har han, i kraft af egne fejl med grænseoverskridende adfærd, et ønske om at lære nutidens unge mennesker vigtigheden i, at "et nej er et nej". Et budskab som vennegruppen, modsat Tobias, mener er op til fortolkning alt efter situationen.

NU SKETE DER I DET MINDSTE NOGET

I dette afsnit følger vi Lars Husum på 43 år og trillingerne Mads, Sune og Rasmus på 27 år. Vi vil i det følgende fokusere på konstruktion af maskulinitet i forhold til krænkende adfærd.

Lars' narrativ handler om en konkret krænkelsepisode, da Lars var i start 20'erne. Denne episode har retrospektivt givet ham mulighed for at tolke på, hvorfor mænd mere generelt ender i krænkende situationer.

Lars beskriver sin oplevelse med krænkelse således i sin fortælling:

"(...) og jeg tager mine hænder omkring hendes ansigt. Og jeg holder godt fast. Og jeg hiver hende ind mod mig. Og jeg kan se en eller anden form for frygt i hendes øjne. Jeg kan se en eller anden form for, en klar tilkendegivelse af, det her, det vil hun ikke. Hun siger også nej. Og hun trækker hovedet tilbage, og jeg hiver hendes hoved frem. Og jeg siger: "Slap nu af, jeg vil jo bare have et kys". Og så hiver jeg hende helt ind til mig. Og jeg kysser hende. Og jeg går. Som jeg husker det, var jeg ikke umiddelbart (tænkepause) skamfuld, da jeg gik. Tværtimod tror jeg, jeg følte mig en eller anden form for, øhm (suk), kålhøgen, på en eller anden måde"

I narrativet beskriver Lars den berettigelse, han føler i kontakten med den konkrete kvinde og efterlader derfor ikke situationen med moralske skrupler. Lars skaber senere i fortællingen en generalisering omhandlende årsagsforklaringer til, at han og mange andre unge mænd ender med at overskride kvinders grænser:

"De der krænkelser, som de 15, 16, 17 årige drenge gør, det er jo 'bangebukks-krænkelser', så at sige (...) vi er hunderød for det her, og derfor overdriver vi simpelthen vores frygtløshed,

altså, se hvor frygtløse vi er, vi kan gramse på dig, vi kan, øh øh, vi kan kalde dig alt muligt lort, øhøhøh. Det er fordi, vi er frygtløse. Det er jo tydeligvis en kæmpe stor fucking angst”

Lars tillægger altså samspillet mellem mænd og kvinder en stor betydning i hans narrativ, og beskriver det som potentielt farligt: *“Altså kvinder og mænd skal jo, det skal jo være en lille smule farligt. Det jo det, der gør det så skide spændende”*.

Her slutter Lars’ narrativ.

Mads’, Sunes og Rasmus’ fortælling vil i det følgende blive betragtet som én narrativ fortælling. De tre mænds historie vil fremgå under navnet *trillingerne*.

Trillingernes narrativ omhandler den afvisning, der finder sted i forsøget på at score en kvinde, hvor grænsen går, og hvordan man som mand reagerer og tolker på dette. Trillingernes historie fortolker på, hvordan kvinderne fremlægger mænds forsøg på scoringer i bylivet:

“Der skal jo to til at sætte en grænse. Jeg har flere veninder, som indimellem fortæller, at, øh, så har de været i byen, og det havde været en rigtig god aften, og så var der en eller anden fyr, som bare blev ved med at lægge an på mig. Og han var altså ikke særlig køn. Og han var lidt nederen, eller hvordan de nu beskriver det”

Således bliver det i fortællingen påpeget, at det for manden er nødvendigt at tage højde for egen attraktivitet. Ydermere fremføres en interessant fortolkning af, hvor mange der skal til for at sætte en grænse. For burde det ikke være nok, at kvinden sætter sin grænse? Netop dette indikerer det ubestemmelige grænseland, som det seksuelle møde finder sted i, hvor et ‘nej’ ikke nødvendigvis betyder ‘nej’. I narrativet ligger det således underforstået, at kvinderne har inviteret til mændenes tilnærmelser for derefter at sætte en grænse. Herved er både mænd og kvinder ansvarlige for, at episoden udspiller sig. Denne lidt alternative forståelse af grænsesætning kan bidrage til forståelsen af, hvorfor det kan være vanskeligt for mænd at afkode kvinders grænsesætning. Trillingerne argumenterer videre, at afvisningen er en nødvendig læring for at tilpasse adfærd:

“ (...) og det man måske kan bruge til mest, det er egentligt afvisningen. Men det er jo så også der, hvor man har overskredet en grænse, øh, fordi går man hele tiden under radaren for

pigerne, så får jeg aldrig bekræftet, at der var noget, jeg gjorde, der var rigtigt. Jeg får heller ikke bekræftet, at der var noget, jeg gjorde, der var forkert”

Afvisningen synes her at blive en nødvendig forudsætning for mændenes konstruktion af maskulinitet. Maskuliniteten skabes altså i afvisningen, for uden denne finder de aldrig ud af, om de er gået langt nok.

Her slutter trillingernes narrativ.

Trillingernes og Lars' meningsskabelse konstrueres i den usikkerhed, der er forbundet med den iboende angst for mødet med og afvisningen fra kvinden. Således bliver plottet for fortællingerne, at seksuelt krænkende adfærd overfor kvinder bliver en nødvendighed for konstruktionen af maskulinitet og dermed afgørende for at forstå og kunne navigere i dette grænseland. Et plot Lars udbygger ved at pointere, at mødet mellem mænd og kvinder vil og skal være farligt, og at det er i denne usikkerhed spændingen ligger. Heri ligger en forventning omkring, at mænd skal erobre kvinder, og at det er her de konstruerer deres værd som mand og deres maskulinitet.

SOM ET VÅDT STYKKE LER

I dette afsnit følger vi Jacob på 43 år og Steen Shapiro på 50 år. Her vil vi fokusere på det manglende sprogs betydning for grænsesætning og konstruktionen af maskulinitet i en brydningstid.

Jacobs narrativ går på to ben. Han fortæller om en episode, hvor han selv overskred en kvindes grænser samt om en episode, hvor han selv fik sine grænser overskredet af en mand. Således stiller han disse to fortællinger op imod hinanden og viser de ligheder, der eksisterer i det manglende sprog og grænsesætning. Jacob fortæller her, hvordan han overskred en kvindes grænser i sine unge år:

“Og så blev vi enige om at tage hjem til mig. Og vi kom op på mit værelse, og ja, sådan klassisk, øh, slag i slag, øh, af med tøjet og kysse og. Lige pludselig så ligger vi og får sat et, øh, kondom på. Og så var det, øh, som om jeg kunne mærke, at hun skiftede humør på en eller anden måde, hvor hun havde været meget livlig og snakkende og flirtende og, mmm øh, varm, så kom der

noget distance over hende, øhm, og alligevel var det ikke en afvisning, det var ikke, det var ikke et stopskilt hun holdt op. Det var mere som om, at hun gled lidt væk, øh, i kontakten, og da vi så begyndte at bolle, så tænkte jeg, det var da mærkeligt, at hun, mmmm, ikke var så aktiv mere”

Jacobs narrativ beskriver, hvordan han registrerer, at kvindens tilstedeværelse i kontakten forandrer sig i det seksuelle møde. Han er således opmærksom på hendes signaler og hendes ageren i akten. Jacob fortsætter fortællinger:

“Jamen, jeg kyssede jo løs og, øh, på hende og husker det også som, at der var noget gensidighed i det, men det var ikke, slet ikke med samme energi som jeg, øh, havde haft fornemmelse af, der ville være i det. Og jamen, det varede ikke særlig længe, det var ikke noget, det var ikke nogen lang akt”

Jacob har altså i situationen været opmærksom på kvindens signaler om ikke at have en gensidig lyst til samleje. Ved at inddrage samlejets længde i sin fortælling, legitimerer han samtidig sin adfærd ved at fortælle, at det han har udsat kvinden for i det mindste var hurtigt overstået. Jacob reflekterer i narrativet over situationen i forbindelse med #MeToo og kan i den forbindelse koble situationen med den aktuelle diskurs, der findes omkring seksuelt samtykke:

“I forbindelse med hele #MeToo har jeg tænkt tilbage på, hvad der kunne være af situationer, og jeg har tænkt over det mange gange for ligesom at scanne min erindring for, om der har været noget, nogen gange, eller nogensinde, hvor jeg helt klart har tvunget sex igennem overfor en kvinde mod hendes vilje. Noget, hvor hun sagde nej eller klart signalerede, at det vil hun ikke, og det, det kan jeg helt ærligt ikke erindre, at jeg har. Men den her episode rimer alligevel lidt på det, fordi hun, når jeg tænker tilbage på det, måske alligevel ikke havde lyst, men lod det ske. Det var som om, at hun fortrød, at vi skulle knalde men at, at hun alligevel lod det ske. Og hvis jeg selv havde haft en bedre fornemmelse af min egen grænser, og en bedre forståelse af samtykke omkring sex dengang, så ville jeg være stoppet”

Jacob anerkender i løbet af sit narrativ, at mænd, inklusiv ham selv, er med til at rekonstruere en kultur, der tillader mænd at overskride kvinders grænser. Jacob ønsker med sin fortælling at

bidrage til et kulturskifte, hvor mænd får mulighed for at tale om maskulinitet og “famlende manderoller”:

“Og min historie kan måske være en lille brik i forståelsen af, hvorfor at vi kommer til at vedligeholde de her strukturer. Og det jeg tror, at man som mand kan gøre i det her konstruktivt, i stedet for bare at stille sig op og sige, at det er bare nogle hysteriske feminister, som bare skal slappe af, og at, øh, nu går det for vidt og så videre. Hvis vi lige, øh, tager den til side og siger; okay, jeg vil som mand gerne anerkende #MeToo-bevægelsen og, øh, har ikke brug for at kritisere den. Men jeg vil gerne reflektere over, hvordan jeg som mand kan, øh, kan bidrage til at åbne op for en bedre viden og bevidsthed om seksualitet, som gælder størstedelen af mænd. Så tror jeg, det er vigtigt, at man får snakket om famlende manderoller og skrøbelige manderoller, og den her usikkerhed og, øh, uvidenhed om, hvad det er, der er vigtigt i intimiteten”

Jacobs anden del af fortællingen handler om, hvordan han selv har fået overtrådt sine grænser af en mand. Således bidrager Jacob med et perspektiv i sin fortælling, som rummer viden om at være “den anden”, der bliver krænket:

“Og så på et tidspunkt, så falder jeg i søvn af indtryk og alkohol, øøøh, og det havde sikkert også været sent aftenen før, eller et eller andet. Og så da jeg vågner, så er han ved at sutte min pik. Og jeg tænker; øøøh hva’, hmm, hvad gør jeg nu. Og jeg kunne ikke rigtigt, altså, jamen, jeg kunne jo ikke lade være med at have en erektion, fordi det havde jeg, og hvis jeg lukkede øjnene, så føltes det jo rigtigt rart (...) Jeg var ligesom inde i det der univers af, at dét her, det var en helt speciel person, og nogle helt specielle oplevelser, specielle samtaler, og jeg var virkelig en del pludselig, altså, det var som om, jeg var inde i sådan en boble af al europæisk kulturhistorie. Og denne her fremmede spændende mand, og som havde så mange historier og var så interesseret i mig og lyttede. Hver gang, jeg fortalte noget, så lyttede han og, øh, nå men så suttede han min pik, og jeg kom, og øh (griner)”

Jacob beskriver i sit narrativ, hvordan episoden var helt speciel, og derfor centrerer fortællingen sig mere omkring, hvordan oplevelsen og situationen var unik. I kraft af mandens dragende maskulinitet og person tillader Jacob, at akten får lov til at udspille sig på trods af hans

heteroseksualitet. For Jacob kommer erkendelsen af situationens krænkende elementer først mange år senere:

“(...) så det er først mange år senere, at det, at det faktisk slog mig, jamen selvfølgelig gik han over en grænse! Selvfølgelig var det en (tænkepause), et overgreb eller en krænkelse. Men selve ordene krænkelse og overgreb, der er noget, ihvertfald sådan som jeg opfatter de ord, så er der noget vold eller noget tvang i de ord, og det var der... der var ikke rigtigt noget tvang i det her, der var mere en, en form for et forventningspres”

Efter præsentationen af begge historier udvikler Jacobs narrativ sig til at omhandle de ligheder, han oplever gør sig gældende for historierne:

“Øh ja, fordi den første begivenhed med pigen, der sandsynligvis egentligt ikke havde lyst til sex, da det kom til stykket og så det, at jeg selv lod mig rive med, måske er de to oplevelser et spejlbillede af hinanden. Der har ikke været noget tvang i det, der har ikke været noget fastholdelse eller noget vold, men der har været et forventningspres, som vi begge to gav efter for, og som gjorde, at det ikke var sexoplevelser med tydeligt gensidigt samtykke. Og det er som om, at der ikke er plads til, at man kan sige: jo, jeg har sgu faktisk engang gjort noget, som var, ja, en måske-krænkelse, et måske-overgreb”

Her slutter Jacobs fortælling.

Steen Shapiros narrativ bidrager med et mere fagligt forankret perspektiv på seksuelle grænser. Han inddrager sin viden om fetishmiljøet i fortællingen, således at han indtager en mere ekspertlignende funktion i podcasten end de resterende mænd. Steen Shapiro er i sin narrativ i særdeleshed optaget af det dobbeltparadigme, han mener, vi aktuelt står i:

“(...) et af de store problemer omkring seksualitet lige nu, især når man er ung, det er jo for fanden at finde ud af, hvad er de seksuelle koder egentlig i den kultur, vi har. Det, når jeg holder foredrag om det her, er at vi har et dobbeltparadigme i gang. Vi er ikke midt i et paradigmeskifte, vi har simpelthen et dobbeltparadigme. Vi har et kulturlag, der siger, at: du skal prøve det hele, eller så er du kedelig, og vi skal kinky (...), og vi skal da også være lidt bi-

, og vi skal da alt muligt forskelligt (...) det får vi at vide i musikvideoer, i reklamer og på DR3 hele tiden ik' (...) og så samtidig har vi et andet moralsæt sideløbende, der siger: pas nu på, og du skal ikke være en hore, du skal ikke være en skøge, du skal ikke være en player, du skal finde den eneste ene, og du skal ikke sådan.. Du kommer til, at, øh øh, såre dig selv, hvis du går ud og udforsker de her ting”

Vi ser her, hvordan Steen Shapiro netop skitserer, hvordan vi befinder os i en overgang mellem to faste størrelser her formuleret som paradigmer, som gør det vanskeligt at navigere i det seksuelle møde for både mænd og kvinder. Dette kan gøre det vanskeligt for kønnene at møde hinanden her, da vi i denne overgang ikke på forhånd har nogen sikker forudsætning for at genkende personens positionering i forhold til seksuel identitet.

Steen Shapiro understreger vigtigheden af evnen til at italesætte grænser, aflæse kropssprog og være opmærksom på sin partners signaler generelt ved at inddrage sin viden fra fetishmiljøet:

“Jamen, nu skal vi simpelthen finde en måde at tage den her, øh, ret voldsomme rejse ind i, øh, i dominanslegen, øh. Finde en måde at gøre det på en god måde, på en sikker måde, på en tryk måde, der samtidig er vild og, øh, erotisk, og virker for os, og tænder os på alle vores knapper. Og det er klart, det kræver, at man er rigtig god til at have både fingerspids-gefühlen har jeg nært sagt, at have antennerne ude, øh, og bruge empatien og være lydhør, og, øh, kommunikere godt og forhandle godt”

Steen Shapiros fortællinger bevæger sig således fra et fokus på den overordnede diskurs omkring seksualitet og til en fortolkning af den overførbarhed, der ligger i vægningen af kommunikationen i fetishmiljøet.

Han anerkender afslutningsvist i fortællingen, at et fokus på sproget er en nødvendighed, hvis vi skal kunne navigere i en følsom seksualitet. En seksualitet som rummer, at grænser kan og vil blive overskredet, også i dialogen:

“(..) når nu vi snakker så meget om det her, om krænkelse og om krænkelseskultur, om overskridelser, og vi må endelig ikke overskrides. Fordi vi kommer til at overskride, både seksuelt men også bare i at tale om det. Det er overskridende! Det er overskridende at tale om

det med sine forældre. Det er overskridende at tale med hinanden om det. Og det er det altså. Det er en del af gamet”

Her slutter Steen Shapiros narrativ.

Jacob og Steen bidrager med meningsskabende fortællinger omkring manglende sprog og nye famlende manderoller. I Jacobs narrativ beskriver han, hvordan et manglende fokus på egne grænser satte ham i situationer, hvor han både har overtrådt andres og egne grænser i det seksuelle møde. Grænser som Steen Shapiro beskriver som en naturlig del af seksualiteten, som samtidig skal imødekommes med åben dialog og samtale. Der tegner sig således et billede af, at unge mennesker er dårligt klædt på til at kunne navigere i den kulturelle ramme, seksualiteten skal udfoldes indenfor. Konstruktion af køn, herunder særligt maskulinitet, er således i en brydningstid, hvor den skal rumme traditionelle forestillinger om maskulinitet, samtidig med den også skal indeholde feminine og bløde værdier.

ET SLAG FOR DE BLØDE FYRE

I dette sidste afsnit møder vi vennerne Felix, Jonas og Laurids på 23 år og Lars Nielsen på 36 år. Vi vil i det følgende fokusere på konstruktionen af maskuliniteter i forhold til krænkelser.

Felix, Jonas og Laurids vil i det følgende fremgå som ét fælles narrativ under betegnelsen *de unge fyre*. De unge fyres narrativ bygger på den usikkerhed, der ligger i mødet med det modsatte køn.

De unge fyre fortæller i narrativet, hvordan de oplever det at “gå langt nok” som værende afgørende for, hvorvidt de scorer eller ej:

“Jeg tror, dem der scorer, det er dem, der tør at gå langt. De skal, altså det skal være velvidende, at man kommer til at træde nogen over tærne på et eller andet tidspunkt. Og så er der nogle piger, der får et billede af én som et klamt svin. Og nogen vil få et billede af en som, øh (tænkepause), pisse sexet, eller sådan, fordi man netop tør. Så jeg tror da helt klart, at de fyre, der scorer mest, det er dem, der tør at gå langt. Og de fyre, der lidt scorer mindre, det er dem, der ikke går langt nok”

Selvom det at “gå langt nok” også er forbundet med afslag og stempling som *et klamt svin*, er

det i de unge fyres narrativ samtidig dem, der belønnes. De uddyber i narrativet, at denne grænseoverskridelse tolkes som værende positiv for kvinden, der modtager opmærksomheden:

“(...) og så hvis man overskrider nogle grænser, eller ihvertfald den personlige grænse, som vi også har snakket om, så giver man jo, altså, det modsatte køn noget opmærksomhed. Og den opmærksomhed, hvad skal man sige (tænkepause), opmærksomhed er jo nogle gange bedre end ingen opmærksomhed, hvis i forstår hvad jeg mener?”

De unge fyre legitimerer her deres krænkende adfærd ved at forsøge at sætte sig i kvindernes position. En position de flere gange gennem narrativet omtaler i positive vendinger i forhold til opmærksomheden fra det modsatte køn. Dette på baggrund af at der, ifølge de unge fyre, traditionelt set ligger en forventning til, at det er manden, der skal tage initiativet til tilnærmelserne.

De unge fyres narrativ udvikler sig herfra til at handle om de gange, hvor de oplevede, at deres egne grænser blev overskredet:

“Nu ved jeg ikke om, jeg kun taler på mine egne vegne, men jeg har selv prøvet det, og jeg har da også hørt det fra andre fyre, øhm. Og der kan man godt vågne op og tænke lidt: jamen var jeg egentligt med på det her? havde jeg egentligt lyst til det her? Og det har man nok haft i øjeblikket, fordi man ikke tænkte så langt, og man tænkte nok kun på én ting. Øhm, men egentligt, når man så får lov at reflektere over det, så føler man på en eller anden måde. Altså, det der med at få overskredet en grænse, det vil jeg ikke beskrive det som, men man føler sig måske lidt udnyttet - eller situationen er ihvertfald blevet udnyttet af en anden”

De unge fyres narrativ indeholder selvmodsigende udsagn, hvor de på den ene side ikke føler egne grænser decideret overtrådt, og på den anden side alligevel oplever at være blevet udnyttet. Narrativet fortæller os noget om det grænseland, de unge fyre befinder sig i, hvor maskulinitetsidealet ikke er entydigt. Seksualiteten har en stor betydning for deres konstruktion af maskulinitet i narrativet. Det bliver seksualiteten, der bliver bestemmende for, at de netop havner i en sådan situation, hvorimod følelser og lyst ikke på samme måde får plads i afkodning af situationen.

De unges fyres narrativ slutter her.

Lars Nielsens narrativ beskæftiger sig med den berettigelse, han som ung følte overfor kvinder, og hvordan han med alderen er blevet i stand til at forholde sig til dette på en anden måde. I starten af Lars Nielsens fortælling understreger han, at han aldrig har voldtaget nogen, og uddyber i forlængelse heraf de ting, han har gjort:

“Jeg har ikke gjort nogle af de ting, som folk normalt stiller op som værende seksuel krænkelse, men jeg har råbt en masse dumme ting. Jeg har været en utrolig pushy lille drengerøv, når det kom til kvinder. Og jeg har, øh, lavet den typiske omgang, øhm, omgang sådan fornærmet omgang ‘whinen’, når jeg er blevet afvist. Og alt sammen, alle de ting er jo en grænseoverskridende opførsel over for et andet menneske”

Lars Nielsen pointerer, at hans egen seksuelt grænseoverskridende adfærd, da han var yngre, ikke normativt bliver kategoriseret som seksuelle krænkelser. Lars er i dag blevet i stand til at undre sig over dette og forklarer videre, hvordan han dengang oplevede den seksuelt krænkende adfærd som selvfølgelig: *“Det’ jo bare en hånd på siden af låret, eller det’ jo bare en hånd på lænden. Det’ jo ingenting. Men der bliver man jo nødt til at lytte til den anden. Og der bliver man nødt til lige at tænke sig om”*. I Lars Nielsens narrativ fylder hans egne reaktioner på de afvisninger, han fik i sine unge år store dele af fortællingen. Reaktioner, der netop beskriver en oplevelse af berettigelse overfor kvinder. I løbet af narrativet gør Lars Nielsen sig nogle bekendelser omkring sin egen indsigt og andre unge mænds ageren: *“Jeg synes, jeg har været skræmmende gammel før, det er gået op for mig. Så jeg kan jo godt forstå hele baggrunden for, at andre gør det. At nogen kan tænke, at det er da okay, og at det er sådan, man gør”*. Lars Nielsens fortælling tydeliggør, at alderen har betydning for hans evne til at reflektere over egen adfærd. Således bliver hans argumentation omkring alderens betydning samtidig en legitimering af adfærden hos unge mænd. Lars Nielsen afslutter narrativet med at forholde sig til, hvordan samtykke kan være med til at forebygge krænkelser. Lars Nielsen forstår samtykket som noget implicit, der skal aflæses i kropssproget: *“(…) det er dét, der ligger i samtykke! Det er det med, at du kan se, at når hun vender hovedet på en bestemt måde og kigger på din mund, så kan det godt være okay at prøve at kysse hende. Altså, så må man jo også acceptere nogle gange, så begår man en fejl”*. Således åbner samtykket op for fortolkning i Lars Nielsens

narrativ, og det må altså beregnes og accepteres, at mænd vil komme til at begå fejl og dermed krænke.

Her slutter Lars Nielsens narrativ.

De unge fyres og Lars Nielsens narrativer beskæftiger sig med en meningsskabende fortælling om den usikkerhed, der eksisterer i mødet med det modsatte køn. I deres narrativer konstrueres en fortælling om manden som en erobrere. De unge fyres fortælling bidrager med et positivt perspektiv omkring, at det er den aggressive mand, som løber afsted med sejren, og det kan være svært at forene følsomhed med maskulinitet. Lars Nielsen genkender også denne aggressivitet fra sine unge år, og i dag kan han kigge tilbage med en erkendelse af dens grænseoverskridende form. Samtidig beskæftiger narrativerne sig omkring den sårbarhed, der er til stede, når maskuliniteten konstrueres, hvor Lars Nielsen oplever afvisninger som en direkte og personlig afvisning af ham som individ, og de unge fyres oplevelse af at blive udnyttet af kvinder og ender med at få overskredet egne grænser.

MØNSTRE I EMPIRIEN

I den ovenstående tematiske og strukturelle analyse har vi fremanalyseret flere tværgående tematiske mønstre, der har givet anledning til oprettelsen af forskningsspørgsmål i relation til empirien, således vi på bedst mulig vis har kunnet svare på vores problemformulering i specialet:

Hvordan kan maskuline kønsforståelser bidrage til forståelse af seksuel krænkende adfærd overfor kvinder som værende et socialt problem?

Det er med udgangspunkt i disse tværgående mønstre, at vi vil gribe de kommende tematiske analysedele an:

- Mændenes beskrivelser af maskulinitetskonstruktioner som en forklaring på egen adfærd
- Mændenes beskrivelser af samfundsmæssige og kulturelle forholds betydning for deres forståelse af krænkende adfærd

KONSTRUKTIONEN AF KØN - ANALYSE DEL 1

I den tematiske og strukturelle analyse fandt vi et tværgående mønster omhandlende mændenes beskrivelser af samfundsmæssige og kulturelle forholds betydning for deres forståelse af krænkende adfærd. Vi vil i dette analyseafsnit derfor undersøge, hvilke udefrakommende forventninger der er på spil i mændenes fortællinger, og om de kan bidrage med et forklarende bud på mænds krænkende adfærd overfor kvinder.

Den aktuelle situation i forhold til #MeToo-bevægelsens opråb lægger op til atter at kaste et blik på, hvordan magtstrukturer mellem kønnene fortsat synes at være tydeligt til stede i samfundet.

For at forstå hvilke udefrakommende forventninger mændene oplever, vil vi indledningsvis sætte rammen for vores analyse af mændenes fortællinger som værende sociokulturel som præsenteret af Dorte Marie Søndergaard i *Tegnet på kroppen* (1996).

Herved kan vi få et blik for sammenhængen mellem manden og hans samfundsmæssige og kulturelle omverden, en sammenhæng, der skabes i gensidig processering og i et gensidigt afhængighedsforhold. Det vil sige, at det på den ene side er nødvendigt for mennesket at integrere sig i sin omverden for at sikre sin eksistens, og på den anden side er det nødvendigt for opretholdelsen af den samfundsmæssige og kulturelle orden, at mennesket integrerer sig heri. For at sikre en sådan samfundsmæssig og kulturel integration er det ifølge Søndergaard nødvendigt, at der er en 'kulturel genkendelighed' og accept i forhold til den adfærd, mennesket gør. Er adfærden ikke genkendelig, er der en risiko for eksklusion (Søndergaard 1996, 31-33).

For at kunne analysere mændenes fortællinger yderligere vil vi anvende Judith Butlers teori om køn og *performativitet* for at få en forståelse for, hvordan måden, hvorpå mændene gør deres køn, sker med afsæt i naturaliserede kønsstereotyper. Herefter vil vi, med Bronwyn Davies og Rom Harrés teori om positionering, undersøge, hvordan kønsstereotyperne er indlejrede i diskurser, som får indflydelse på, hvordan mændene positionerer sig i forhold til kvinder i deres fortællinger. Vi vil desuden rette blikket mod, hvordan socialisering allerede fra barnsben får indflydelse på, hvordan både positionering og performance ofte sker ubevidst. Afslutningsvis i denne analyse inddrager vi Lovise Haj Brades teori om *førstehed* for at få skærpet blikket yderligere for, hvordan mændene i *Grænseland* indtager en magtfuld position som værende "helt normale". De anvendte teorier præsenteres og appliceres løbende i analysen.

KULTUREL GENKENDELIGHED

Peter beskriver sin fortælling om, hvordan han år tilbage har haft, hvad der viste sig at være, ufrivilligt samleje med sin daværende kæreste.

“Jeg skammer mig mindre nu. Det er også derfor, jeg kan snakke om det. Fordi at jeg også både fortalte det til venner og veninder og fået afkræftet, at jeg er en dæmon. Jeg er kendt som en rolig fyr, en sympatisk fyr, en intelligent fyr. Og nok på ingen måde som en fyr, folk ville mistænke forulemper kvinder. Derfor stred det imod min selvopfattelse, men nok også den selvopfattelsen, den opfattelse, jeg forestiller mig andre vil ha’ om mig. Og det synes jeg også er vigtigt budskab, altså, at det på trods af, at jeg på mange måder er opdraget med meget sunde værdier, hvad angår ligestilling og køn. Opvokset primært med en mor og nogle søstre og på den måde har, øh, fået stor forståelse for, hvilke problemer, hvilke udfordringer det kan være som kvinde i moderne samfund, øhm. Alligevel står jeg så i den situation den aften, hvor jeg, af en eller anden grund, møder et eller andet urmenneskeligt, som jeg ikke bryder mig om, og som jeg ikke er stolt af men som blusser op i mig” (Peter)

Der er flere ting på spil i ovenstående citat. Peter fortæller, hvordan han skammer sig over den seksuelt krænkende episode med sin ekskæreste. I skammen ligger også en anerkendelse af, at han har overskredet en grænse, en grænse som potentielt kan medføre, at han af sine omgivelser ikke er kulturelt genkendelig og dermed kan ekskluderes. Den kulturelle genkendelighed synes desuden her at gå på to ben. På den ene side er Peter optaget af, hvordan omgivelsernes billede af ham krakelerer. Peter beskriver, hvordan han i andres øjne er en rolig, sympatisk og intelligent fyr, hvilket står i et stærkt modsætningsforhold til, hvad han faktisk har udsat sin ekskæreste for. På den anden side synes Peter heller ikke at kunne genkende sig selv, han oplever sin handling som ‘dæmonisk’ og forklarer den med mødet med noget ‘umenneskeligt’ i sig selv, som han ikke bryder sig om. Adjektiverne, som Peter ønsker, at andre beskriver ham med, står i dette modsætningsforhold i risiko til at ændre fortegn til *urolig*, *usympatisk* og *uintelligent*. Karaktertræk der ikke er ønskelige at integrere for omgivelserne. Peter oplever ikke sammenhæng mellem sin adfærd og sit selvbillede. Peter står til at miste sit ‘medlemskab’ i fællesskabet. Til at få blik for hvordan Peters køn kommer til udtryk i ovenstående citat, samt hvordan han gør sit køn, vil vi anvende Butlers teori om køn og *performativitet*. Butler præsenterer teorien i *Gender Trouble* i 1990, men reviderer løbende på den gennem årene.

Ifølge Butler er køn ikke et konstant fænomen, tværtimod er køn foranderlig og konstrueret inden for en specifik kulturel kontekst. Køn er, ifølge Butler, ikke noget vi er, men altid noget vi gør (Butler1 2010: 71). Kønnen gøres - og gøres forståeligt indenfor en heteroseksuel matrice, hvor køn forstås inden for den binære relation mellem 'mand' og 'kvinde' (Butler2 2010 : XXX), og der skal være sammenhæng mellem det biologiske køn, det sociale køn og begærsretning. Butler argumenterer, at *"(...)performativitet ikke [er] en enkeltstående handling, men en gentagelse og et ritual, der opnår sine virkninger via sin naturalisering i konteksten af en krop, delvist forstået som en kulturel tidslig varighed"* (Butler2 2010: XV). Det vil sige, at måden, hvorpå vi gør vores køn, er determineret af de handlinger, der gennem gentagelser over tid er kommet til at fremstå naturlige og forventelige for det specifikke køn og altså indlejret i kulturen. Dette sammenholdt med behovet for sammenhængen mellem det biologisk køn, det sociale køn og begærsretning viser sig ved, at eksempelvis den biologiske mand udviser en adfærd, der stemmer overens med, hvad der normativt forventes af det at være mand, og at han begærer kvinder. Er der ikke sammenhæng, er han i risiko for at være kulturel uigenkendelig. I sin fortælling beskriver Peter netop uoverensstemmelse i oplevelsen af sit biologiske maskuline køn, som kommer til udtryk i en aggressivitet i form af noget urmenneskeligt og seksuelt ustyrligt, sit sociale køn, som han knytter til det at være opdraget med sunde og mere feminine værdier, fordi han er vokset op primært med kvinder og sidst men ikke mindst sit begær, som i sidste ende knytter sig til en skamfuldhed, omend aftagende, omkring at have krænket sin ekskæreste. For at sikre sin integration i kulturen har Peter været igennem et større forhandlingsarbejde for at genetablere genkendeligheden. Dette gør han blandt andet ved at tale med venner og bekendte for at få afkræftet, at han er en dæmon. Forhandlingsarbejdet fortsætter endvidere igennem interviewet til *Grænseland*. Som vi så i den tematiske og strukturelle analyse, genkender Peter i dele af narrativet episoden som en voldtægt for herefter at forkaste det igen:

"Det ville jeg dengang (...), men, øhm, det vil jeg nok ikke nu. Fordi jeg synes, det er meget, øhm, udfordrende kategori at blive slået i hartkorn med. Det er en meget ubehagelig kategori, eller mærkat at få sat på sig. Voldtægtsmand! Det er ikke noget, jeg skriver på mit CV ihvertfald. Jeg vil hellere sige, at jeg var, øh, ung mand uden større seksuelle erfaringer, som havde svært ved at styre mig selv, tøjle min drift, og det kom desværre til at gå udover min kæreste, som heldigvis ikke i dag er mærket af det" (Peter).

Peter synes her at være så langt i sin integrationsproces, at han nu tager afstand fra hændelsen. Voldtægtsmand er en ubekvem mærkat for Peter, en afvigende kategori, som han ikke ønsker at henføres til - eller at skulle præsentere sig med i sit CV. Vi kan her kun gisne om, hvorvidt det er af samme grund, at Peter som den eneste deltager i podcasten har ønsket at være helt anonym. Der ligger en dobbelthed i citatet, hvor Peter på den ene side “desværre lod det gå ud over sin kæreste”. I beklagelsen og den skam han tidligere har beskrevet ligger en anerkendelse af, at den grænseoverskridende oplevelse har fundet sted. En anerkendelse han måske er i stand til at gøre sig på grund af en opvækst med sunde feminine værdier og kendskab til den moderne kvindes udfordringer. Samtidig distancerer han sig fra hændelsen i måden, han legitimerer krænkelser i kraft af sit køn som “en ung mand med svært ved at tøjle sin drift”. At kunne anvende en sådan vending til legitimering af en krænkelse belyser også, at der ligger noget naturaliseret og forventeligt ved det at være ung mand med ustyrlige drifter.

Men hvad er det for normative forventninger, mændene må imødekomme for at sikre sig den kulturelle genkendelighed? Vi vil i det følgende undersøge, hvordan indlejrede kønsstereotyper får betydning for, hvordan mændene gør deres køn.

KØNSSTEREOTYPER

Gennemgående for mændenes fortællinger i *Grænseland* er deres beskrivelser af karakteristika for de binære køn, som tilsammen tegner et billede af kønsstereotyperne, der er naturaliserede og indlejrede i kulturen. Thomas Wittenburg beskriver det således:

“Der ligger helt sikkert en hel masse ting i i kulturen omkring det at være mand, som betyder at man også agerer, som man tror man skal (...), hvor jeg ofte har oplevet, at øh, at manden ligesom er udgangspunktet, og så skal han gøre noget ved nogen, især ofte kvinder. Så er det: knaldede du hende? eller fik du noget, ik’? Altså. Hvor det i ret høj grad er fokuseret på, hvad manden gør, eller hvad manden får ik’? Og i langt mindre grad for, hvad det har været for et samspil. Så der ligger helt klart en anden aggression, på en eller anden måde, og en prioritering, som i den grad tilgodeser manden” (Thomas Wittenburg)

Thomas’ fortælling er netop et eksempel på Butlers *performativitet*, som præsenteret ovenfor. Citatet belyser, hvordan der er nogle “ting” eller nogle karakteristika ved, hvordan manden skal

agere og gøre sit køn. Disse "ting" kan tolkes som de gentagne handlinger, som nu er blevet naturaliserede. Der stilles så at sige ikke spørgsmålstejn ved den performance manden udfører, det synes blot underforstået, at manden gør sit køn aggressivt, at han gør krav på at få noget fra kvinden. Aggressivitet synes at være blevet gjort kendetegnende for det maskuline køn, og den sættes i flere af mændenes fortællinger i et modsætningsfyldt forhold til, hvad der karakteriserer det feminine køn. Her fortæller Oliver, som indgår i narrativet *vennegruppen*, eksempelvis om, hvordan det er mere legitimt for en mand at være sammen med mange kvinder, end det er for en kvinde at være sammen med mange mænd: "(...) *du var jo en tyr i mine øjne ik'. Fordi du var sammen med mange. Hvorimod alle drengene kiggede lidt ned på hende, der var sammen med mange*" (Oliver). At blive omtalt som en tyr er uden tvivl en positiv benævnelse, hvor manden betragtes som potent og stærk i kraft af flere seksuelle forhold til kvinder. Dermed også jo flere jo bedre hvilket belønnes med anerkendelse - en ægte præmietyr, fristes man næsten til at udlede. Der tegner sig her et stereotyp billede af manden som en erobrere, og kvinden som 'det', der skal erobres, og hun skal helst fremstå uskyldig og ikke udfarende seksuelt. Dette kønsstereotype billede er også genkendeligt for Lars Husum. Også han mener, at dette skal finde sine rødder i kulturen: "*Nogle gange, hvor man ikke går langt nok, så sker der jo heller ikke noget. Kulturen er måske lidt sådan, at det er drengen, der skal tage movet. Hvis han ikke gør det, så sker der heller ikke noget. Det kan jo godt ske*" (Lars Husum). Lars beskriver ligeledes her, hvordan det kulturelt forventes af ham, at han er handlekraftig og risikovillig til at gå langt nok for at sikre sig sin erobring. Kvinden beskrives her som passiv og handlingsløs. I den forventning om handlekraft hos manden ligger også en forventning til, at der skal ske noget mellem manden og kvinden, for at manden kan gøre sit køn, og for at der findes overensstemmelse mellem det biologiske køn, det sociale køn og begærsretning. Det er i denne performance, at maskuliniteten aktiveres. Vi vil i nærværende afsnit ikke kommentere yderligere på maskuliniteten som begreb, da dette vil blive udfoldet yderligere i "Maskulinitet - analysedel 2".

DE MAGTFULDE DISKURSER

Som præsenteret i afsnittet *Litteraturgennemgang* har manden først sent skulle forholde sig til sit køn som en social kategori. Det kan hermed argumenteres, at manden langt hen af vejen har sat dagsordenen for, hvilken adfærd, blandt meget andet, der repræsenteres i et samfund som værende legitimt i forhold til forståelsen af køn. Det er netop denne forståelse af køn, der skaber

grundlaget for de sociale handlinger i forhold til *performativiteten*, hvor Butler interesserer sig for at stille skarpt på de betingelser, der ligger i kulturen, som subjektet udvikles og fungerer igennem (Søndergaard 2006, 37), men det gør sig i høj grad også gældende i forhold til at positionere sig med sproget som virkemiddel.

Davies og Harrés positioneringsbegreb, som præsenteret i *Positioning: The Discursive Production of Selves* (1990), kan bidrage til forståelsen af, hvordan mændene positionerer sig i deres udsagn i narrativerne. Davies og Harré forstår diskurser som værende institutionaliseret brug af sprog. Dette kan foregå på flere niveauer, herunder politisk og kulturelt, samt opstå omkring specifikke emner. Et sådant emne kan eksempelvis være køn. Således bliver diskurser bestemmende for den betydning et fænomen får (Davies & Harré 2018, 26). Det vil sige, at når der tales om køn, da sker det indenfor en bestemt diskurs med de begreber og udtryk, der er til rådighed inden for netop denne diskursive ramme. Davies og Harré argumenterer, hvordan betydningen konstitueres, idet der i de sproglige handlinger etableres forskellige subjektpositioner. Den talende har mulighed for at indtage forskellige subjektpositioner. Positioneringen kan både være tilsigtet og utilsigtet og afhænger af, hvilken kontekst talen finder sted i, hvilket emne der tales om og ikke mindst i forhold til, hvem der tales til eller med (Davies & Harré 2018, 32-33).

I både Thomas, Olivers og Lars fortællinger ser vi, hvordan de med sproget positionerer sig som det handlende subjekt. Sammenholdt med Butler kan det argumenteres, at betingelserne herfor findes naturaliseret i kulturen. Thomas sætter tydeligt manden i position med sin formulering om, at “manden er udgangspunktet”. Det er manden, der sætter dagsordenen mellem kvinde og mand, da mandens position styrer samtalen om, hvad manden får eller gør, hvilket bliver bestemmende for hvilke subjektpositioner, der er til rådighed for kvinderne. Ved at spørge “kaldede du hende, eller fik du noget?” synes kvindens muligheder for subjektpositioner elimineret, og hun efterlades som et handlingsløst objekt, som manden kan tage, som han vil. Ved at manden på denne måde sprogligt sætter sig selv i en position, hvor han er i sin ret til at gøre krav på - og ikke anmode om - noget seksuelt fra kvinden, medfører også, at han sætter sig i en magtfuld position. Med Thomas’ egne ord finder der en prioritering sted - et valg af position - “som i den grad tilgodeser manden”. Kvinden spilles skakmat, samspillet i det seksuelle møde er underordnet, det er mandens handling, der er væsentlig og

bestemmende for den videre fortælling. Han anvender de begreber, der er til rådighed indenfor diskursen, begreber der positionerer manden som udgangspunktet og passiverer kvinden og gør hende handlingsløs. Den samme positionering ser vi i Lars' fortælling ovenfor. Lars anvender metaforen "move" omkring den handling, som det kulturelt forventes, at manden gør. Det er altså også her manden, der har det afgørende første som sidste træk i spillet om at få byttet nedlagt. Dette helt i tråd med de kulturelt og samfundsmæssige kønsstereotyper beskrevet ovenfor. På samme vis ser vi i Olivers fortælling, hvordan han anerkendende tiltaler sin kammerat som en "tyr" i kraft af hans mange seksuelle erobringer af kvinder, mens det er ildeset, når en kvinde erobrer mange mænd. Den promiskuøse kvinde passer ikke ind i det kønsstereotypiske billede, hvor kvinden er byttet for den stærke jæger. Manden positionerer sig i dette sproglige billede i en modsætningsfyldt, men magtfuld position i forhold til kvinden. Dette forstået på den måde, at han i sit sprog hædrer mandens måde at gøre sit køn, mens han samtidig bestemmer, hvordan kvinden ikke må gøre sit køn og ved at kigge 'nedladende' på hende, hæver han sig selv over hende og hævder implicit, at hans gøren er mere værd end hendes.

I de sociale handlinger, sproglige såvel som performative, tegner der sig efterhånden et billede af, hvordan samfundsmæssige og kulturelt indlejrede kønsstereotyper har en konstituerende betydning for den krænkende adfærd overfor kvinder.

SOCIALISERING

Som vi har beskrevet ovenfor finder *performativiteten* såvel som positioneringen igennem sproget sted i det naturaliserede i kulturen og indenfor det specifikke diskursive begrebsapparat. Ud fra et sociokulturelt perspektiv kan den krænkende adfærd overfor kvinder betragtes som en konsekvens af den magtulighed, der findes mellem kønnene. Denne magtulighed kan heraf forstås som afledt af, at mænd og kvinder socialiseres ind i de binære kønsstereotyper, der eksisterer i samfundet i kraft af normer og sprogbrug. Disse heteronormative kønsstereotyper synes endvidere at blive fastholdt og reproduceret på et kommercielt niveau i reklamer, på film og i andre medier (Reinicke 2018, 55-56). Fra barnsben lærer vi fra vores omgivelser, de nære såvel som kommercielle, hvordan vi bliver kulturelt genkendelige i forhold til andre - og i særdeleshed i forhold til det modsatte køn. Thomas Wittenburg forklarer, hvordan han efter at have fået en datter, pludselig har fået øje på den forskelligartede socialisering, som bidrager til ulighed mellem kønnene: "*Så har tidligere tænkt: aah, kan det virkelig passe, at der er et*

problem? Nu kan jeg, nu kan jeg bare se, hvordan der er forskel på, hvordan, øh, drenge og piger bliver, øh, påklædt, og hvordan de bliver tiltalt, og hvordan de bliver omtalt“ (Thomas Wittenburg).

Vi ser netop i Thomas' fortælling, at han tidligere har sået tvivl omkring, hvorvidt piger og drenge socialiseres forskelligt, og at det først er efter, han har fået en datter, at han har fået øje på uligheden. Ud fra et sådant perspektiv er magtuligheden allestedsnærværende, og socialiseringen ind i de binære kønsstereotyper bidrager til, at en ulighed mellem kønnene bliver naturaliseret og normativt forventeligt, og der stilles herved ikke spørgsmålstejn, men den tages for givet. At Thomas tidligere har været blind for uligheden, fortæller os noget om, at socialisering sker bevidst såvel som ubevidst. Thomas har ikke været bevidst om sin egen privilegerede position som mand, da den forskelligartede socialisering har tilgodeset ham i kraft af hans køn. Det er først i det øjeblik, at han kan koble de konsekvenser, som uligheden kan have til sin datter, at han bliver bevidst om, at den faktisk er til stede. Uligheden er altså ikke nødvendigvis tilsigtet, men finder sted i et gensidigt samspil mand og kvinde imellem, hvor de positioner, der er til rådighed indtages, fastholdes og reproduceres.

Jacob beskriver det således:

“(...) der er nogle mandemonstre, ligesom der er nogle kvindemonstre, (...) og det er ikke så meget monstrene i sig selv, fordi de er nemme nok at fordømme. Men kampagnen [#MeToo] er vigtig, fordi der er en struktur i vores samfund, selvom vi bilder os ind, at vi er så frigjort, og øh, at kvinder har så gode vilkår i Norden og i Danmark, så er der stadigvæk (...) nogle mønstre der gør, at selvom man er en good guy, selvom man aldrig har voldtaget, vold eller slået nogen ihjel eller slået nogen kvinder, eller mænd for den sags skyld. Så er der alligevel rigtig mange, øh, både mænd og kvinder, som ubevidst kommer til at understøtte de strukturer, der gør, at mønstre kan færdes stadigvæk” (Jacob)

Jacob ser, som vi har argumenteret ovenfor, at der i samfundet eksisterer nogle strukturer, som kan synes usynlige i forhold til den mere generelle fortælling omkring lighed blandt kønnene i Norden. Jacob peger på, hvordan der i forbindelse med #MeToo er fulgt en mulighed for at skabe en bevidsthed omkring, at den krænkende adfærd ikke kun eksisterer i de ekstreme tilfælde, blandt 'mandemonstre' og 'kvindemonstre', men faktisk er til stede blandt de, der normalvis må betegnes som helt almindelige samfundsborgere, men som netop ubevidst gøder

jorden for legitimeringen af krænkende adfærd ved at indtage den hidtil normative positionering og *performativitet*, som er til rådighed. De mænd, som ubevidst fastholder disse strukturer, er dem, Jacob kalder for “good guys”. Netop “good guys” er en interessant benævnelse, som flere af mændene i *Grænseland* både identificerer sig selv med såvel som de mænd generelt, som ikke har en bevidst krænkende adfærd over for kvinder og altså behandler kvinder godt, set fra mændenes position.

Spørgsmålet synes nu at være, om det at indtage positionen som en “good guy” medfører et tab af de privilegier, der fastholder kønstereotyperne og magtuligheden - eller komplicerer det yderligere at tale om privilegierne?

For at få en forståelse af mændenes position som “good guys” vil vi her anvende Brades teori om *førstehed* som præsenteret i artiklen *Just So You Know; I’m Absolutely Completely Normal!; - An Empirical Investigation of Firstness* (2015). Brade beskriver, hvordan intentionen bag begrebet *førstehed* lægger sig i tråd med blandt andre studier om maskulinitet, heteronormativitet og kønsliggørelse af manden. Også her fokuseres der nemlig på, hvordan sociale kategorier med særlige privilegier kan bidrage til at producere magtfulde subjektpositioner (Brade 2015, 171).

Som fremhævet i litteraturgennemgangen er det som oftest de marginaliserede grupper, der knyttes til forståelsen af de sociale kategorier. Det er altså ifølge Brade disse grupper, der omtales som *den anden* eller *de andre*, og det er disse grupper, der bliver sat under lup, når social ulighed skal undersøges. I stedet for udelukkende at fokusere på dem, der oplever problemerne, *de andre*, foreslår Brade altså at vende blikket mod *førsteheden*, altså den privilegerede sociale kategori, da det netop er her, den normative dagsorden sættes, eller de ulige strukturer i samfundet skabes (Brade 2015, 172-173).

Subjektpositionen for *førstehed* skabes altid i relation til *den anden*. Men med Brades teori er *den anden* ikke kun en nedvurderet kategori, men kan også have form af en mere magtfuld eller dominerende kategori end *førsteheden*. Brade kalder *denne anden* for *Power Man* (Brade 2015, 180). Fremadrettet anvender vi betegnelsen *den magtfulde mand* (egen oversættelse). Brades teori om *førstehed* bliver særligt relevant i vores analyse af mændenes fortællinger, idet hun kobler *førstehed* med normalitet eller det at være helt almindelig og ikke skille sig ud. Brade beskriver, hvordan *førstehed* i den forbindelse bliver usynlig, og hvordan den kan være vanskelig at sætte ord på med mindre den relateres til *den anden* - mere specifikt kommer det

til udtryk ved at *førsteheden* positionerer sig modsætningsfyldt til *den anden*, som hvad han ihvertfald ikke er (Brade 2015).

Denne dualisme i positioneringen synes netop at komme til udtryk i mændenes fortællinger. Overordnet kan vi udlede, at begrebet “good guy” i sig selv er konstrueret med kvinden som *den anden*, hvor det at være en “good guy” netop beror på, hvordan han behandler kvinder. En “good guy” er i Jacobs fortælling en, der ikke voldtager og ikke slår kvinder og altså ikke er et “mandemonster”, der afviger fra det normativt forventelige. Ved at fremhæve disse karaktertræk som han ihvertfald *ikke* er, anerkender han, at den krænkende adfærd overfor kvinder finder sted, men som en “good guy” disidentificerer han sig også med den mere ekstreme krænker. Ved på den ene side at være i stand til anerkende, at kvinderne oplever krænkende adfærd, og på den anden side at distancere sig fra dem, der krænker, kommer *førsteheden* til syne. Det er i denne proces, at grænsen for, hvad der er normalt, ridses op (Brade 2015, 13), og det er “good guy”, der definerer denne grænse, og herved placerer han også sig selv i kategorien som helt normal og ufarlig - og blind for egne privilegier.

Den anden del af positioneringen kommer til udtryk, når subjektpositionen for en “good guy” konstrueres i forhold til *den magtfulde mand* som *den anden*. I en samtale mellem Laurids og Jonas i narrativet *De unge fyre* bliver den magtfulde mand karakteriseret som en “bad boy”:

L: Jo men altså, selvfølgelig ville jeg da nogen gange bare ønske, jeg var sådan én. Den der badboy som alle pigerne bare går og snakker om, som åbenbart bare, altså den type der, der bare er mega tiltrækkende. Men som du selv siger, jeg vil da gerne tiltrække en pige, som synes, den type jeg er, er mega tiltrækkende (...)

J: Jamen jeg tror helt klart, at kvinder er meget hurtige til at, altså hvis de har et eller andet for øje, altså hvis de for eksempel vil have noget sex en aften. Så tror jeg da, de selekterer måske sådan nogle søde fyre som os fra. Det skal jeg ikke kunne afgøre lige her. Øh men altså, så er der måske mere en type, som tiltaler end, hvis de tænker: Ah, ham der! han skal også, han skal også kunne møde mine forældre, og øh, jeg skal kunne holde ham ud i en ferie til Mallorca, eller et eller andet” (Laurids og Jonas)

Ovenfor ser vi, hvordan Laurids og Jonas beskriver en “bad boy” i meget positive og næsten misundelsesværdige vendinger. En “bad boy” er her én, der er eftertragtet af alle kvinder, har uimodståelig sexappeal og selvtilliden i orden. Den magtfulde mand får altså i mændenes

fortællinger karakter af alt det, de *ikke* er. I stedet positionerer de sig selv som ‘nogle søde fyre’, med så passende en adfærd, at de kan inviteres med hjem til svigerforældrene eller på ferie på Mallorca. Med andre ord positionerer de sig som mænd med værdierne på rette sted og som passer ind i en helt normal hverdag - en normalitet som de også her fra deres position som *førstehed* definerer. Det giver dem mulighed for at fastholde billedet af sig selv som nogle gode ordentlige mænd, som går ubemærkede hen modsat *den magtfulde mand*, der har en udfarende og vild natur. Det synes altså lettere for mændene at få øje på *den magtfulde mands* privilegier i forhold til kvinderne, end det er for dem at få øje på egne privilegier.

Ved at mændene positionerer sig som “good guys” tager de afstand til den krænkende adfærd og skriver herved sig selv ud af fortællingen om, at også de har krænket. Herved bliver den krænkende adfærd på sin vis naturaliseret - selv for en “good guy”.

DET FØLSOMME SPROG

Ovenfor har vi set, hvordan diskurser får afgørende betydning for, hvordan mændene har mulighed for at positionere sig, og hvordan dette er medvirkende til at fastholde og reproducere kønsstereotyperne. I et socialkonstruktivistisk perspektiv må diskurser og sprog endvidere forstås som afgørende for skabelsen af den sociale virkelighed. Et gennemgående mønster i mændenes fortællinger, implicit som eksplicit, er, hvordan der mangler et fælles sprog kønnene imellem i det seksuelle møde. Men hvordan kan vi aflæse hinandens grænser, når vi ikke taler samme sprog?

Det er blevet tydeligt i den tematiske og strukturelle analyse, hvordan sproget i det seksuelle møde bliver fortolket forskelligt. Som også fremført i afsnittet *Litteraturgennemgang* kan der være stor forskel på, hvad der betragtes som harmløs flirt, og hvad der opfattes som krænkende adfærd alt efter, om vi søger i mændenes eller kvindernes version. Betydningen af krænkelser skal findes i diskursen om krænkelser, og de tydeligste eksempler på dette og måske også det mest gennemgående er forståelsen af ordet “nej”. Et ord hvis betydning isoleret set er en afvisning. Men i mændenes fortællinger betyder “nej” ikke nødvendigvis “nej”. Et “nej” kan gradbøjes afhængigt af den givne situationen - og måske endda alt efter behovet. Et muligt svar på hvordan ét enkelt ord kan have så mange betydningsnuancer i sig, kan atter findes i socialiseringen af kønsstereotyperne. Manden socialiseres til en aggressivitet og pågåenhed, der fordres af at have initiativretten i det seksuelle møde, mens kvinden forventes at være passivt

accepterende, og dermed ligger der en naturligt indlejret forventning til, at hun svarer ja på hans tilnærmelser - grænseoverskridende eller ej. Det er mændenes oplevelse af berettigelse i kraft af deres køn, der legitimerer denne gradbøjning. Oplevelsen af berettigelse vil blive udfoldet yderligere i ”Maskulinitet – analysedel 2”. At skulle aflæse ordet nej, synes altså ikke så ligetil - tværtimod indeholder ordet mange konnotationer, som for at forstå det også kræver en udviklet evne til at aflæse kropssprog og situationer i det hele taget. Felix, der indgår i narrativet *De unge fyre*, fortæller her om sin oplevelse med tolkning af et “nej”:

“Jo, jeg har også fået et nej. Men dengang så forstod jeg det ikke som et nej, som du selv siger. Der kunne jeg godt mærke, eller der følte jeg ihvertfald selv, at jeg havde den tolkning; aj, det kan sgu ikke passe, at hun mener det fordi, der har sgu været et eller andet. Og det ved jeg, og det kan jeg mærke. Og så blev jeg jo også ved, fordi det er jo også min følelse jo. Og det endte så jo også i noget godt, at jeg gjorde det jo. Så det er jeg jo glad for. Men ja, jeg fik et nej (...). Men ja, jeg havde den tolkning, at jeg følte, at der var noget - det kan ikke passe, at jeg skal tage det som et nej. Men det var ikke på nogen grænseoverskridende måde, at jeg blev ved, mener jeg selv. Og det føler jeg heller ikke, at hun syntes” (Felix)

Vi kender kun Felix’ udlægning af historien, og af citatet fremgår det ifølge Felix, at der ikke skete en krænkelse, hvilket han begrundes med sin tolkning af situationen, som beror på en “følelse” og noget, han kan “mærke”. Det interessante er her, at Felix reelt ikke ved, hvordan kvinden har oplevet situationen, da han ikke har spurgt hende. Felix har altså alene sine egne fornemmelser af situationen at henholde sig til. Dette peger på, at der eksisterer et behov for kommunikation mellem kønnene i det seksuelle møde, hvor de får tjekket af med hinanden og snakket om, hvor de hver især er, for at oplevelsen ikke kun beror og bestemmes ud fra mandens aflæsning af situationen. Dette er også i tråd med det typiske fokus på den marginaliserede gruppe som værende problematisk frem for at vende blikket mod *førsteheden*, hvor krænkelsen starter. Fortællingen bliver således entydig, der tales *om* dem, der oplever krænkelsen og ikke *med* dem - måske fordi oplevelserne, i kraft af det manglende fælles sprog, *førstehed* og *den anden* imellem kan være så forskellige.

En anden udfordring vi har kunne identificere er, hvordan sproget har indflydelse på forståelsen af krænkelse. Dette viser sig særligt i forbindelse med #MeToo. Mændene er nu blevet mere bevidste om, at de ikke længere kan tiltale kvinder i det offentlige rum som tidligere. Thomas

Wittenburg beskriver her en undren over andre mænds frustration over, hvordan de nu skal begå sig i det seksuelle møde:

“Hvis jeg kigger på nogle af de artikler og blogindlæg, jeg har læst i kølvandet på hele den her #MeToo-kampagne. Så bliver jeg sådan overrasket over hvor mange, der egentlig sidder derude, der lige pludselig føler sig kuert, fordi at de nu ikke længere må komplimentere en kvinde, eller sige: “ej, en pæn kjole”, eller gå hen til en på en bar og gå hen også sige “hey, du ser sgu dejlig ud, må jeg ikke byde på en drink?”. Det er ikke det det handler om. Det handler om, at du ikke uinviteret skal gå hen og tage en kvinde på røven. Og det handler om, at hvis kvinden siger nej tak til din drink, så må du respektere dét nej tak. Længere er den jo ikke! Det handler jo ikke om, at vi ikke må, øhm, begærer andre, eller have lov til at danse frækt nede i byen. Det handler jo fandme bare om en eller anden form for gensidig respekt” (Thomas Wittenburg)

Thomas beskriver, hvordan nogle mænd føler sig kuert, idet de ikke længere ved, hvordan de skal komplimentere en kvinde på gammeldags manér. De mangler simpelthen sprog i selve mødet, og de ved nu hverken, hvad de kan sige til en kvinde, eller hvordan de skal udtrykke deres tilnærmelser i handling, så de ikke overtræder kvindens grænser og bliver til nogen #MeToo historie. Thomas er nu blevet bevidst om, at det seksuelle møde handler om “en eller anden form for gensidig respekt”. I kraft af at Thomas taler om mænds krænkende adfærd overfor kvinder, må vi antage, at den manglende gensidige respekt netop beror på mændenes oplevelse af berettigelse og dermed manglende respekt for kvinderne. Thomas anerkender her, at der er indtruffet en forandring, og måden, mænd og kvinder skal positionere sig overfor hinanden, skal nu ske mere ligeværdigt og respektfuldt. Thomas synes også her at erkende, at verbalisering og tydelig kommunikation kan være befordrende for det seksuelle møde, og at kommunikation ikke nødvendigvis medfører det modsatte, som noget der blokerer eller forstyrrer muligheden for en intim relation.

Har sproget således afgørende betydning for at undgå krænkelser i det seksuelle møde?

DELKONKLUSION 1

I ovenstående analyse er det blevet tydeligt, hvordan samfundsmæssigt og kulturelt indlejrede kønsstereotyper har indflydelse på, hvordan kønnet konstrueres og gøres. For at sikre den

kulturelle genkendelighed må manden efterleve de normative forventninger, der findes til hans køn i det heteronormative samfund. Denne efterlevelse sker bevidst som ubevidst, idet vi socialiseres ind i disse kønsstereotyper allerede fra barnsben; manden som aggressiv og udfarende, og kvinden er passivt accepterende. Gennemgående for mændene er dog, at de positionerer sig som helt normale “good guys” og får herved vanskeligt ved at få øje på egen andel i den krænkende adfærd overfor kvinder. Dette vanskeliggøres yderligere ved, at der ikke findes et fælles sprog i det seksuelle møde. Ikke desto mindre positionerer manden sig som det handlende subjekt ved at udvælge, hvilken position han indtager og dermed også hvilken position, han efterlader til kvinden, en position, hvor det forventes, at hun accepterer mandens tilnærmelser uanset oplevelsens karakter.

MASKULINITET - ANALYSEDEL 2

I denne del af analysen ønsker vi at belyse de fortællinger, vi fandt i den tematiske og strukturelle analyse omkring maskulinitetskonstruktioners betydning for mændenes krænkende adfærd. Maskulinitet bliver på tværs af fortællingerne beskrevet som en aggressivitet, mænd opdrages til at påtage sig, som også er udfoldet i foregående analyse. Denne aggressivitet kommer både til udtryk i mandefællesskaber, i scoringsanekdoter og i relationer til det modsatte køn. Fortællingerne belyser altså ikke kun selve maskulinitetsbegrebet, men også den socialiseringsproces der konstruerer manden. For at forstå vores empiri bevæger vi os fra en overordnet forståelse af kulturens betydning til maskulinitetsforståelse med afsæt i Michael Kimmels kulturbegreber. Dernæst kigger vi på maskulinitet som en kollektiv konstruktion ud fra R. W. Connells begreber og teori om *hegemonisk maskulinitet*. Afslutningsvis ser vi nærmere på den individuelle konstruktion af moderne maskulinitet ud fra Dorte Marie Søndergaards perspektiver herpå.

Som vi så i den foregående delanalyse om konstruktionen af køn har socialisering en afgørende betydning. Konstruktionen af kønnet foregår i det “usynlige”, og det må antages, at de færreste individer i samfundet forholder sig aktivt til denne proces. Kønsstereotyper er nemlig selvfølgeliggjort i vores kultur, og dermed bliver maskulinitet og feminitet gjort til noget selvfølgeligt. Vi må derfor undersøge kønsidentitetens betydning og den foranderlighed, der

eksisterer i kønsidentiteten, hvis vi vil forstå, hvilken betydning kønsliggørelsen af manden har for mænds krænkende adfærd overfor kvinder.

BERETTIGELSE OG BESKYTTELSE

Som efterhånden pointeret flere gange gennem specialet har mænd historisk set ikke været tvunget til at forholde sig til sit køn på samme måde som kvinder. De privilegerede heteroseksuelle mænd har højere status blandt kønnene på baggrund af deres maskuline køn. Dette modsat kvinderne der igennem tiderne er blevet marginaliseret og begrænset på baggrund af deres køn. Således har mændene altså kunne tage det maskuline køns positionering og privileger for givet. Denne selvfølgelighed ser vi komme til udtryk i empirien, når mændene forsøger at beskrive og fortolke deres tidligere samt nutidige adfærd.

Lars Nielsen beskriver i nedenstående citat, hvordan han føler berettigelse overfor kvinder og anser dette som værende uskyldigt: *“Når det kommer til grænseoverskridende opførsel, så synes jeg jo nok i virkeligheden selv, at noget af det mest pinagtige har været den sære følelse af berettigelse, jeg nok nogle gange har følt overfor kvinders kroppe, som for mig, har jeg jo tænkt, det er jo fuldstændigt uskyldigt”* (Lars Nielsen).

At Lars tidligere i sit liv har følt det “uskyldigt” at overskride kvinders grænser fysisk kan være et udtryk for den position, Lars anskuer verden fra. Han har igennem sin socialisering lært, at han qua sit køn er hævet over det feminine køn. Lars’ beskrivelse af at føle berettigelse overfor kvinder illustrerer elementer af den kulturelle virkelighed, Kimmel beskæftiger sig med i *Guyland* (2008). Kimmel beskæftiger sig med tre begreber for kultur, som tidligere er beskrevet i afsnittet *Litteraturgennemgang; berettigelseskultur, beskyttelseskultur og tavshedskultur*. Disse kulturer skaber en forventning indlejret i mændene omkring legitimitet og belønning udelukkende på baggrund af deres maskuline køn. *Berettigelseskulturen* forstås som en indlejret forventning hos manden om, at han har ret til kvinden, og at det dermed er forventet af kvinden, at hun giver ham hans ‘ret’ (Kimmel 2008). Den oplevelse af ‘ret’ eller berettigelse, som Lars beskriver i ovenstående citat, uddyber han i følgende citat, hvor han beskriver den følelsesmæssige tilstand, der opstår inden i ham, når han ikke imødekommes på sin flirten: *“Fordi på tidspunktet var jeg oprigtigt fornærmet, og nok i virkeligheden også mildt såret, da hun bad mig fjerne min hånd fra hendes lår. Og det er jo virkelig mærkeligt at tænke tilbage på, at jeg har siddet der og følt, det var mig, det gik ud over. At det var mig, det var synd for,*

fordi én har bedt mig fjerne min hånd fra deres lår” (Lars Nielsen). Lars’ beskrivelser af forventningen omkring retten til kvinders kroppe er altså både en del af en *berettigelseskultur*, hvor det at blive afvist er fornærmende mod ham som individ. Det kan således antages, at der eksisterer en betydningsfuld sårbarhed omkring det at blive afvist som mand. Såfremt at en kvinde afviser det, manden har ret til, altså hendes fysiske krop, så er det en afvisning af manden som en succesfuld mand, der opnår sin ‘ret’. Fortællingerne rummer ligeledes en afstandtagen fra denne objektivering af kvinden og retten til hendes krop. Vi kan kun gisne om, hvorvidt denne refleksion over egen adfærd er opstået ud fra #MeToo, hvor mændene fik muligheden for at få øje på egen position, privilegie og adfærd. Eller om der snarere er tale om udvikling forbundet med alder, hvor Lars med tiden er blevet i stand til at forholde sig til egen retrospektive adfærd. *Berrettigelseskulturen* illustrerer således Søndergaards pointe omkring, at mændenes legitimitet i forståelsen af deres eget køn er med til ikke at nødvendiggøre en forholden til køn (Søndergaard 1996). Det er altså ikke nødvendigt for Lars, at verbalt retfærdiggøre denne berettigelse overfor kvinder, idet det er en socialt og kulturelt accepteret maskulin adfærd. Adfærden bliver valideret gennem den stiltiende sociale accept omkring, hvad mænd har ret til i vores kultur og illustrerer et af de privilegier, mænd besidder (Kimmel 2008). Denne pointe omkring mænds privilegier tydeliggøres i Thomas Wittenburgs fortælling omkring mænds generelle adfærd overfor kvinder:

“(…) jeg siger bare, at jeg kan ikke pege på et menneske, som jeg kender, som jeg med sikkerhed kan sige; han har aldrig gjort noget dumt. For vi har alle sammen gjort et eller andet dumt. Det er ikke sikkert, det har været oplevet som en krænkelse på det tidspunkt, men jeg tror, det der er vigtigt at få med her, det er mængden af dumheder fra mænds side, som kvinder udsættes for“ (Thomas Wittenburg)

Thomas beskriver her sin egen usikkerhed omkring, hvordan de kvinder, han har været sammen med, måske, måske ikke har oplevet hans adfærd overfor dem som værende af krænkende karakter. Samtidig vælger han at inddrage hele gruppen af mænd ind i sit citat ved at anerkende, at mænd generelt set udsætter kvinder for “dumheder”. Vi kan vælge at se denne generalisering som et billede på, at Thomas er blevet i stand til at lægge mærke til den *berettigelseskultur*, der eksisterer. Omvendt kan vi også vælge at anskue denne generalisering som et udtryk for ansvarsfralæggelse og derfor en retfærdiggørelse af egen adfærd idet “alle gør det”. Uanset er

mændene sluppet af sted med disse handlinger blandt andet på baggrund af *berettigelseskulturen*. For at nuancere dette yderligere må vi nu inkludere endnu et af Kimmels kulturbegreber for at forstå, hvorfor adfærden kan være kulturelt acceptabelt. Det gør vi ved at bruge Kimmels kulturbegreb *beskyttelseskultur*, som dækker over den sociale accept, der legitimerer berettigelsen (Kimmel 2008). Det er altså ikke nok, at mænd har ret til kvinder på baggrund af deres køn, der må også være et legitimeringsapparat klar til at retfærdiggøre retten, når den ikke er hensigtsmæssig. De så og sige beskytter manden ved at acceptere en aggressiv adfærd som værende social acceptabel. På den måde bliver Thomas' beskrivelse af mændenes dumheder accepteret og har ingen sociale omkostninger, idet der står et legitimeringsapparat klar til at forstå ham ud fra en forudsætning omkring, at han har 'ret' til kvinden.

Beskyttelseskulturen sikrer dermed, at adfærden ikke gør ham til et monster med ringe sociale færdigheder og værdier, men derimod en mand der kræver sin ret. Dette understreger Lars Husum i nedenstående citat, hvor han beskriver, hvordan en aggressiv tilgang til kvinden virker, og at man derfor som mand søger at opføre sig på denne måde:

“Når man kan se den udefra, den aggressive succes. Så er det klart, hvad skal man sige, succes smitter. Dét man kan se virker for andre, er selvfølgelig den opførsel, man forsøger at tillære sig selv. Jeg føler mig sikker, altså, jeg føler mig også sikker på, at der har været situationer, hvor, øh, hvor jeg har været (tænkepause), hvor jeg har været modig og derfor ikke bare accepteret bare at blive skudt ned.” (Lars Husum).

Aggressivitet kræver mod og skal føre til succes for manden. Derfor accepteres det ikke at “blive skudt ned”, idet det kan forstås som en afvisning. Lars beskriver den “aggressive succes” som værende midlet til at opnå sin ret. Den kan forstås som en tilgang til kvinden på en pågående og vedholdende måde, hvor hun ikke er i stand til at afvise manden. Men hvordan ordet aggression skal forstås i denne sammenhæng er sløret, for er der tale om en fysisk aggressivitet, verbal aggressivitet eller psykisk aggressivitet? Aggressivitet bliver dog uafhængigt af vægtningen sat i bås med succes, idet aggressivitet er midlet for manden til at opnå sin ret. Denne ret gør manden sig fortjent til ved at være modig, et ord der oftest anvendes positivt ladet. At være modig skal i Lars fortælling belønnes og kan med andre ord være et udtryk for ikke at acceptere et nej. En sådan formulering kan altså eksistere på baggrund af den *berettigelses-* og *beskyttelseskultur*, der accepterer den aggressive og erorbrende adfærd, mænd

udsætter kvinder for. Adfærden er socialt og kulturelt accepteret for mænd at udføre, og Lars stilles derfor ikke personligt til ansvar herfor. Søndergaard beskriver, hvordan adfærd generelt kan forstås som noget intentionelt, men hvor manden på baggrund af sit køn ikke forventes at forholde sig til sin dominans, trods de konsekvenser adfærden kan have for sin omverden (Søndergaard 1996). At en adfærd ikke skal forsvares overfor omverdenen begrænser således det personlige refleksionsrum, og en given adfærd må derfor antages at blive gentaget igen og igen.

Både Thomas Wittenburg, Lars Nielsen og Lars Husum bliver altså ikke vurderet på baggrund af deres handlinger overfor kvinder, for her hersker en stiltiende accept omkring berettigelse, således at grænseoverskridende adfærd overfor kvinder ikke forstås som noget socialt afvigende eller uattraktivt. I forbindelse med #MeToo har dette dog ændret sig, og flere mænd er blevet offentlig udskammet og dermed tvunget til at forholde sig til egen adfærd overfor kvinder. På denne måde er den stiltiende accept kortvarigt blevet forstyrret af en forsamling af kvinder, der påpeger ulighed mellem kønnene og kræver, at mændene forholder sig til deres egen position og privilegium. #MeToo-bølgen har altså rykket ved *beskyttelseskulturen*, der understøtter *berettigelseskulturen*. Vi må altså forstå, at #MeToo bølgen har givet mændene mulighed for at se deres adfærd udefra, og således blevet i stand til at undersøge den og forholde sig til den. Thomas skriver i forlængelse af #MeToo et Twitter opslag omkring krænkelser, da han i kølvandet på dette opnår en bevidsthed om emnet. Han læser opslaget op i *Grænseland*, og nedenfor ses et uddrag af dette:

“Det værste er, at jeg ikke engang er sikker på, at jeg kan udpege bare en af mine venner eller min omgangskreds og sige; se, han er ren. For sandheden er, at jeg ikke tror en skid på, at vi ikke alle sammen har været der på et eller andet tidspunkt. Heldigvis bliver de fleste klogere og bedre mennesker med tiden, men det undskylder ikke for alt det lort, vi godt vidste, vi ikke skulle gøre” (Thomas Wittenburg).

Thomas anerkender, at hans adfærd har været noget “lort”, og at tiden har givet ham mulighed for at se på egen adfærd på en ny måde. Dette kan på den ene side ses som en udvikling tilknyttet til hans personlige alder og verdensbillede eller på den anden side ses som et udtryk for en kultur i forandring med fokus på netop dette. Uanset er Thomas nu i stand til at reflektere over,

den kultur, han argumenterer for, er udbredt og indlejret i vores samfund således, at den accepteres. Denne mulighed for refleksion over kollektive processer er, ifølge Søndergaard, ikke typisk forbundet med det maskuline køn, men derimod det feminine køn. Således har mændene tidligere sluppet afsted med ikke at forholde sig til kulturen, idet samfundet forklarer deres 'fejlagtige adfærd' som være domineret af uvidenhed, og derigennem friholdes de fra ansvaret for deres adfærd (Søndergaard 1996).

Mændene opnår altså berettigelse og beskyttelse ved først at bekræfte hinanden i deres adfærd og modtage en accept fra samfundet. Ligeledes eksisterer Kimmels tredje kulturbegreb, *tavshedskultur*, også i empirien. *Tavshedskulturen* fastholder de allerede fremanalyseret kulturbegreber ved bevidst ikke at italesætte eksempelvis, når krænkelser finder sted (Kimmel 2008). En *tavshedskultur* der eksisterer i mandefællesskaber, som vil blive udfoldet nedenfor.

MANDEFÆLLESSKABER

I det følgende citat skal vi høre Sune, som indgår i narrativet *Trillingerne*, beskrive en fortælling om fremstillingen af kvinder i sit mandefællesskab:

“Jeg havde spillet fodbold nogle år, og i omklædningsrummet, der øh, der blev der da sagt mange ting. Og et eksempel var, at øh, at der var en af drengene, der havde fået et blowjob, øhm, og øh, og mens pigen så havde været i gang med at kærtegne hans løg med tungen (fniser), så havde han så sluppet en vind. Øh, og i omklædningsrummet, så var det jo, øh, så skulle jeg til at sige grint så meget, at der blev grædt nærmest (Griner). Og det kan jeg godt se, det har da været en rigtig ubehagelig oplevelse, fordi at, altså er man så ligeglad med den ydelse, hun er i gang med at give, at man simpelthen bare slipper en vind samtidig også” (Sune)

Sunes fortælling illustrerer, hvordan en fortælling med en kvinde som et objekt bidrager til underholdning i et mandefællesskab. Denne objektificering opstår blandt andet ved Sunes valg af ordet “ydelse” om den episode, han fortæller om. Ordet ydelse er som oftest associeret med en vare. Når denne vare er et menneske, leder det derfor tankerne hen på en seksuel vare, og ordlyden får derfor karakter af en seksuel købt ydelse, der er karakteriseret ved, at manden har betalt for en aktivitet, og han derfor kan forvente at kvinden leverer en såkaldt vare. Søndergaard beskriver, at mænd gør kvinder til et udelukkende seksuelt objekt i konstellationer

bestående af hovedsageligt mænd. Hun kalder denne form for fællesskab for *mandehørm*, der beskriver en kultur, som er udviklet til at bekræfte mændene imellem, at de er ligesindede subjekter. Således kan de i fællesskab tage afstand fra kvinderne, der er objekter, og som på den baggrund ikke kan indgå i mandefællesskaber eller *mandehørm* på grund af deres position. På den måde bliver aktiviteten og samværsformen særlig mandig og udgør derfor en del af en maskulinitetskonstruktion (Søndergaard 1996). I Sunes beskrivelse af fællesskabet eksisterer der samtidig en afstandtagen fra handlingen, der både kan forstås som et udtryk for en bevidsthed omkring en *beskyttelses-* og *tavshedskultur* i opbrud eller som en afstandtagen fra *mandehørm* som et karaktertræk hos ham selv. Ifølge Søndergaard fungerer *mandehørm* bedst, når den eksisterer som en måde at være sammen på frem for et individuelt karaktertræk (Søndergaard 1996).

I fællesskabet behøver mændene således ikke at forsvare sig overfor hinanden. Igennem *berrettigelseskulturen* bliver adfærden socialt accepteret, en adfærd der belønnes i fællesskabet. Denne belønning ser vi i Sunes fortælling ved, at fællesskabet i omklædningsrummet morer sig og "græder af grin", samtidig med at historien også illustrerer en positionering i forhold til at være hævet over kvinden ved aktivt at vælge at dele fortællingen som et underholdningsbidrag i mandefællesskabet. I den forbindelse kan man undre sig over, hvorvidt mandefællesskaber og *mandehørm* er drevet af kammeratskab eller konkurrence? For ifølge Mads og Sune, der begge er en del af narrativet *Trillingerne*, beskrives mandefællesskaber således:

M :Jamen det ved jeg ikke om jeg kan toppe, men øhm, men det kan jeg mærke i min egen vennekreds, at der hersker stadig sådan en, lidt sådan en sejrstemning, eller hvad man nu skal sige. Det er nærmest alle drengene, der har scoret, hvis én har scoret, ikke? (Griner)

S: Jeg synes klart, at der kan være en intern konkurrence mellem ens drengevenner om, hvem der kan være sammen med flest. Heldigvis er det noget, der aftager med alderen. Jeg var måske lidt sent ude, øh, hvis man kan sige det, og jeg syntes, det var rigtigt hårdt ikke at kunne snakke med om det samme måske. Og det tæller ikke at være forelsket og være tiltrukket af en pige. Det tæller jo så snart man får et ekstra hak i bæltet, ik'?' (Mads & Sune)

De to citater viser, at mandefællesskabet på den ene side kan være en måde at få foræret succes på både gennem egne og andres scoringer. Samtidig med at det på den anden side kan være en intern konkurrence, hvor manden skal bevise sit værd. Så hvornår har manden vundet? Ifølge

Kenneth Reinicke skal maskulinitet vindes og bevises og handler i stor udstrækning om at kæmpe og udfordre andre mænd i søgen efter egen maskulinitet (Reinicke 2018). Hvis det er sådan, vi skal forstå maskulinitet, må denne altså opstå i mandefællesskabet. Mads beskriver i sin fortælling, hvordan én persons scoring er hele gruppens scoring. Det beskrives i termer som "scoring" og "sejrsstemning", der normalt bruges i sportslige sammenhænge, hvor der er en vinder og en taber. Konkurrencen mellem kønnene bliver på den måde byttet ud med konkurrence mellem mændene. Sunes fortælling beskriver endvidere, hvordan konkurrencen i fællesskabet handler om antallet af seksuelle erobringer. Ved at bruge metaforen "et ekstra hak i bæltet" kan vi forstå scoringen som en måde at opnå anerkendelse i fællesskabet og således stiger i graderne desto flere kvinder, manden har været sammen med. Søndergaard beskriver den legitimitet, der kulturelt set eksisterer, hvor mænd kan tillade sig at være optaget af at vinde og konkurrerer hele tiden, fordi det anses som værende socialt accepteret og genkendeligt (Søndergaard 1996). Maskulinitet konstrueres på denne baggrund til at omhandle konkurrence, der eksisterer mellem mænd og for mænd. Dette da andre mænds mening og accept af en adfærd er langt mere betydningsfuld end kvindernes, idet frygten for ikke at slå til og ikke at kunne vise sit værd overfor de andre anses som værende afmægtiggørende (Kimmel 2008). Maskuliniteten konstrueres altså i accepten hos andre mænd.

Som vi fandt frem til i den tematiske og strukturelle analyse, italesætter flere af mændene grænseoverskridende adfærd og afvisninger som navigationspunkter i de unge år. Således konstruerer mændene en fortælling om, hvordan denne krænkende adfærd næsten bliver en nødvendighed i deres socialiseringsproces. Lars Husum forklarer:

"Altså, når du ikke har de samtaler, så så øh, så får du ikke ligesom korrigeret det. Du bliver ved med at have den der tro på, at den vej du er inde på, det er den rigtige vej. Der er ikke nogen, der ligesom siger: "Hey, prøv lige at drej til højre i stedet for!" Øhm, du bliver ved med ligesom at finde, at søge din, hvad skal man sige, succeser de samme steder, som du hele tiden har søgt dem. Fordi du ikke bliver korrigeret" (Lars Husum).

Lars belyser i sin fortælling, hvordan han har ansvaret for at korrigere sig selv, fordi der i mandefællesskaberne ikke er plads til samtaler om de seksuelle nederlag. At Lars bliver ved med at søge succes det samme sted, kan netop argumenteres med, at aggressiviteten belønnes i mandefællesskaberne og det omkringværende samfund. Lars er i stand til retrospektivt at

reflektere over dette, men den tid, han henviser til, har hans adfærd formentligt foregået ubevidst - simpelthen fordi han ikke har kendt til andet.

Det kan argumenteres, at de manglende samtaler om seksualitet og intimitet mændene imellem affødes af, at mænd ikke på samme måde som kvinder socialiseres til sådanne samtaler. Maskulinitet skal som nævnt vindes, og således er det ikke ønskværdigt for manden at fremstille sig selv sårbart og derfor med risiko for kulturel uigenkendelighed i mandefællesskaberne. Det kan altså være sværere for mænd at tale om sårbarhed, usikkerhed og følsomhed, og mændenes sprog omkring dette kan derfor være unuanceret (Reinicke 2018, 108). Dette helt i tråd med det fund vi gjorde i ”Konstruktionen af køn – analysedel 1” omkring de kønsstereotypiske karaktertræk. Vi vil i det følgende undersøge, hvilken indflydelse dominerende maskulinitetsidealer har for mændenes konstruktion af maskulinitet.

MASKULINITETSIDEALER

Det seksuelle aspekt af maskulinitetskonstruktionen er i det foregående blevet tydeligt som være afgørende for mandens hierarkiske placering og sociale accept mænd og mænd imellem. Den heteroseksuelle kode kan defineres som *“Personer med mandligt kropstegn kan ikke tages seksuelt, personer med kvindeligt kropstegn kan tages. Personer med kvindeligt kropstegn kan ikke tage seksuelt, personer med mandligt kropstegn kan tage”* (Søndergaard 1998, 149). I denne definition er magtforholdet givet, og mænd er således den aktive part i det seksuelle univers mænd og kvinder imellem. Dette helt i tråd med de binære kønsstereotyper beskrevet i ”Konstruktionen af køn – analysedel 1”. Løgstrup, som indgår i narrativet *Vennegruppen*, beskriver, hvordan manden bliver bedømt på sin seksualitet: *“Du har nogle ting, du skal leve op til som mand. Du skal kunne please her, ik’. Hvis du ikke kan få den op og stå, det er noget lort ja. Godt, kan få den op og stå og så kommer alt alt for tidligt, det er jo også et tegn. Det tager du jo også som et: “fuck jeg skal ud herfra ik’?” Du kan ikke løbe fra det (griner)”* (Løgstrup). Løgstrups fortælling illustrerer, hvordan manden bedømmes på hans evne til at præstere seksuelt, og det er nødvendigt at kunne opnå erektion og tilfredsstille en kvinde ved blandt andet at kunne holde længere tid end “10 sekunder”. Ved at have kontrol over den seksuelle akts varighed, medfølger også et magtprivilegium til at definere, hvornår akten starter og slutter. Ved “kun” at holde i 10 sekunder, som implicit beskriver et kort samleje i forhold til, hvad der er normativt forventeligt, er manden i risiko for at tabe denne kontrol.

Således lever manden altså ikke op til normen, idet mænds seksuelle præstationer er en måde at bedømme deres maskulinitet (Reinicke 2018). Dette beskriver Lars Husum ved at påpege, hvordan det er forventet af ham som mand altid at have lyst til sex: *“Det er som om, det er selvskrævet, at hvis hun har lyst og lægger op til mig, så skal jeg have lyst”* (Lars Husum). I Lars’ beskrivelse fremstår lysten som en altid eksisterende kraft, der er en betydningsfuld del af maskulinitet. At seksualdriften er definerende for maskuliniteten ligger i forlængelse af Connells teori om *hegemonisk maskulinitet*. Connells teori handler om skabelse og fastholdelse af den dominerende manderolle og traditionelle forestillinger om, hvem og hvad “den rigtige mand” er. Connell er optaget af, hvorfor ulighed blandt kønnene reproduceres og fortsat reproducerer sig selv. Denne dominerende forestilling om den rigtige mand i et givent samfund beskriver Connell som den *hegemoniske maskulinitet*, som er den maskulinitetsform, der tilstræbes uden nødvendigvis at være den form, der eksisterer flest af (Connell 2005). Således må det antages, at det er de fremanalyseret kønsstereotyper, der betragtes som værende den maskulinitetsform, som mænd stræber efter. Mathias Mencke, som indgår i narrativet *Vennegruppen*, beskriver i nedenstående citat, hvordan hans egen adfærd ikke er genkendelig i forhold til den *hegemoniske maskulinitet*, og hvordan dette får ham til at føle sig som mindre mand:

“(…) men jeg tror, jeg har mere prøvet, altså parforholdsmæssigt, hvor at jeg har følt mig som en mindre mand. Og det har måske været, hvor hun har domineret mig i en så høj grad, at jeg har følt, at jeg blev undermineret og ikke har kunne tage mine egne beslutninger, eller kunne faktisk... Jamen, det har sgu’ lidt være min mandighed, det har sgu lidt... Det ved jeg ikke, jo det er sgu lidt at kunne tage styring for mig. Det er lidt at kunne, totalt gammeldags, men her fortæller, at her står skabet. Og når jeg ikke har mulighed for det på nogen måde, så føler jeg mig sgu som mindre mand” (Mathias Mencke).

I fortællingen ligger en implicit forventning om, at mænd skal positionere sig som værende mere dominerende end kvinder. Hvis der eksisterer et modsat fortegn, føler Mathias sig som “mindre mand”, som i en *hegemonisk maskulinitetsforståelse* ikke vægtes som attraktivt. Mathias’ fortælling om egen maskulinitet vil således med Connells begreber betegnes som værende en *medvirkende maskulinitet* (Connell 2005). I det Mathias ikke indtræder i en klassisk stereotypisk rolle i sit parforhold, men samtidig gennem sin fortælling bakker op omkring den

klassiske fremstilling om maskulinitet og det at være mand. Således indtager han en rolle, hvor han ikke selv er i stand til at fremstå med en *hegemonisk maskulinitet*, men samtidig passivt støtter den herskende maskulinitetsform gennem sproget (Connell 2005). At indtræde i en *medvirkende maskulinitet* er altså ikke af afvigende karakter, idet Mathias fortsat identificerer sig som en mand og tillægger kvinden et vis ansvar i sin måde at udspille sin egen maskulinitet på. Således kan Mathias fremstå med værdier omkring, at han gerne vil være en *hegemonisk* eller stereotyp mand, men hvor kvinden gennem sin “dominering” og “underminering” af ham har frarøvet ham dette. Denne form for maskulinitet må siges at være socialt acceptabel, idet den støtter op omkring den *hegemoniske maskulinitet*. Jacob beskriver, hvordan hans oplevelse med homoseksualitet ikke fungerer i en heteronormativ kontekst med idealer om *hegemonisk maskulinitet*:

“Og jeg vidste simpelthen ikke, hvordan jeg skulle, hvordan jeg skulle greje den der oplevelse. Og da jeg kom på afstand af det, så havde jeg det mærkeligt med det, og det var ikke noget jeg følte, at jeg kunne tale med mine venner om, fordi jeg har aldrig følt, øhm øh, jeg har aldrig følt mig tiltrukket af mænd seksuelt eller aldrig har haft overvejet, om jeg skulle have været bøsse” (Jacob)

Jacob identificerer sig ikke som bøsse og oplever derfor at afvige fra sin selvforståelse, eller med Butlers begreber oplever Jacob ikke sammenhæng mellem sit *biologiske køn*, sit *sociale køn* og sin *begærsretning*. Connell tilbyder også en kategori til forståelsen af dette, nemlig den *underordnede maskulinitet* (Connell 2005). Den *underordnede maskulinitet* passer ikke ind i det *hegemoniske*, da mænd skal være tiltrukket af kvinder. I følge Connell består denne kategori af mænd, der har mange stereotype feminine træk eller er homoseksuelle og dermed begærer mænd. Connells maskulinitetsformer udgør altså et internt hierarki blandt mænd, som både på eksplicite og implicite måder eksisterer i vores samfund. Den dominerende klasse i samfundet former og tolker, hvordan den *hegemoniske maskulinitet* defineres, og på trods af at denne *hegemoniske maskulinitet* kan være svært præcis at finde frem til, så kan teorien give os et billede af, at maskulinitetsformer og kønsroller ikke er ens og er i en form for uendelig bevægelse (Reinicke 2008) samtidig med at brede definerende diskurser omkring, hvad det vil sige at være en “rigtig mand”. Men hvordan forholder vi os til en maskulinitet i bevægelse?

DEN MODERNE MAND

Det er tidligere påpeget, at maskulinitets idealer er under forandring. Selvom den dominerende *hegemoniske maskulinitets* diskurser eksisterer i mændenes fortællinger, er der samtidig flere hybride maskulinitetsformer, hvor mænd eksempelvis er mere ligestillingsbevidste og således adskiller sig fra *hegemonien*. Dette opbrud i traditionelle maskulinitetskonstruktioner beskriver det grænseland, den moderne mand står i. Steen Shapiro beskriver opbruddet således:

“(...) det er mega svært at være mand i dag - også som ung. Ikke kun fordi, at man kan være i tvivl om, øh, man skal være en player, eller man skal være smart, eller man skal være trofast. Men det er også virkeligt svært at finde ud af efterhånden; skal jeg være en blød mand, skal jeg være en hård mand, skal jeg gå rundt og ligne en hipster-skovmand, skal jeg gå rundt med min hoodie og være sådan lidt en frieur, skal jeg være den søde barnefader, der vasker op. Øh, hvordan skal jeg være seksuelt? Og der tror jeg, at det er enormt vigtigt at sige, øh, at man godt kan være mand, selvom man lytter og forhandler, at man godt kan være mand selvom, at man, øh, spørger ind til tingene - også undervejs i seksualakten, man kan godt være den aktive, der tager, og det kan være skide macho at øh, at lytte, at spørge, at tjekke, at drage omsorg. Men man skal fandme også have lov til at komme et sted hen, hvor man bare tager, og hvor man bare bruger lysten og potensen, og hvor man bliver anerkendt for, øh, for den, øhm, brutalitet og det begær, som man også har.” (Steen Shapiro)

Steen beskriver den diversitet, der kan indgå i maskuliniteten, og hvordan kulturen og socialisering lægger op til en stor grad af fortolkning og valg i forbindelse med mandens maskulinitetskonstruktion; En vekselvirkning mellem det at forsøge at få bekræftet sin maskulinitet i det stereotypiske eller det *hegemoniske* samtidig med en søgen efter nogle nye mere følsomme og intime veje i maskuliniteten. I en kultur hvor #MeToo blandt andet har sat køn og seksualitet på dagsordenen, har den moderne mand måtte genoptage nye måder at være “macho” på i seksualiteten, som ikke kun rummer aggressiviteten, men også intimiteten og “forhandlingen”. Hvad ønsker han at være for en mand, og hvordan kan det ønske eksistere i den kultur, livet udspiller sig i? For hvis en mand ønsker at være moderne, så må han følge samfundets kønsegalitære idealer og leve op til disse, samtidig med at han må udnytte de privilegier, han er givet qua sit køn (Søndergaard 1996). Jonas, der indgår i narrativet *De unge fyre*, beskriver denne balance ved at italesætte, at der ikke findes noget rigtigt valg: “Du er et

dumt svin, hvis du ikke gider at kysse med hende, fordi hun gerne vil dig. Men du er også et dumt svin, hvis du udnytter hende. Eller sådan” (Jonas). Det forventes altså af manden, at han stiller op seksuelt, hvis kvinden har lyst, ellers er han “et dumt svin”. Manden har dermed ikke retten til at sige nej til seksuelle invitationer. Omvendt er han også “et dumt svin”, hvis han udnytter hende, hvilket i denne kontekst kan tolkes som, at han skal tage imod den seksuelle invitation samtidig med, at han ikke må overskride hendes grænser. Denne dobbelthed beskriver Søndergaard som, at “*man skal ikke være en vatpik, men man skal heller ikke være en gammeldags macho-mand*” (Søndergaard 1996, 176). Men hvem skal manden så være?

Maskulinitet er ikke længere blot at være “aggressiv og udfarende”, men indebærer også at være “følsom, forhandlende og lyttende”. Dette er blot få af mange elementer, som de nye maskulinitetskonstruktioner har mulighed for at inkorporere i maskuliniteten. Netop denne forskellighed utydeliggør de normative grænser for, hvad der er afvigende og accepteret. Dette kan generere en usikkerhed blandt mændene, da der ikke længere synes at være faste holdepunkter for konstruktionen af maskulinitet. En pointe der er beskrevet i den strukturelle og tematiske analyse omkring “famlende manderoller” som værende foranderlige, og som noget mændene søger uden at kende retningen for. fordi de netop befinder sig i et grænseland og samtidig i en overgang uden et tydeligt sprog til at definere disse roller og uden tydelige diskurser til at forstå sig selv.

DELKONKLUSION 2

Vi har i ovenstående analyse fundet, at der eksisterer en *berettigelseskultur*, som medfører, at det maskuline køns privilegier og mulighed for positionering tages for givet. Denne kultur sikres af *beskyttelseskulturen*, hvor igennem mændenes adfærd bliver valideret. Her vægtes især særlig høj grad aggressivitet, der associeres med noget positivt, modigt og intentionelt. Således undgår mændene at forholde sig til egen adfærd på trods af de konsekvenser, denne afføder for kvinder, der udsættes for mændenes krænkende adfærd. Dette er under indflydelse af, at den *hegemonisk maskulinitet* er tæt knyttet sammen med mænds evne til at præstere seksuelt og definerer, hvad en “rigtig mand” er. Dette ideal bakkes op af de øvrige maskulinitetsforståelser, idet det tilstræbes at positionere sig øverst i hierarkiet.

Vi har fremført, hvordan maskuliniteten konstrueres og udvikles i mandefællesskaberne, som er forbeholdt mændene. Mændene indgår her som konkurrerende subjekter, og kvinderne som passive objekter. Men maskulinitetsidealene er i forbindelse med #MeToo i forandring, og i

forlængelse heraf er der opstået en nysgerrighed på at integrere mere følsomme og sårbare elementer i maskuliniteten, end den tidligere kønsstereotype diskursive ramme har tilladt det. Ikke desto mindre ses fortsat aflejringer fra de traditionelle kønsstereotypiske diskurser, som netop efterlader mændene i det grænseland, der også defineres som en ubestemmelig tilstand. En tilstand, der på nuværende tidspunkt er i en rivende udvikling, hvor det kan være vanskeligt at få øje på faste navigationspunkter for konstruktionen af maskulinitet(er). Det kan således være vanskeligt at give et entydigt svar på, hvilken indflydelse konstruktionen af moderne maskuliniteter får af betydning for forståelsen af seksuelt krænkende adfærd over for kvinder.

Vi vil i det følgende konkludere på specialets overordnede problemformulering og forskningsspørgsmål.

KONKLUSION

Vi har i nærværende speciale undersøgt, hvordan maskuline kønsforståelser kan bidrage til en forståelse af seksuel krænkende adfærd overfor kvinder som værende et socialt problem. Specialet undersøger en aktuel problematik, der er i konstant forandring, og således tegner specialet et øjebliksbillede af den sociale virkelighed, som maskuliniteten konstrueres i.

Vi har i de foregående analyseafsnit tydeliggjort, hvordan samfundsmæssige og kulturelt indlejrede heteronormative kønsstereotyper har afgørende betydning for, hvordan kønnene konstrueres. Kønnen gøres med afsæt i de dybe indlejringer, som lagres allerede fra barnsben og op gennem ungdoms- og voksenlivet. Ved gentagelser i handlinger og sprogbrug reproduceres kønsstereotyperne og fastholder en ulige fordeling af privilegier kønnene imellem. Socialiseringer udspiller sig i den kulturelle kontekst, hvori individet befinder sig. Maskuliniteten skabes mænd imellem og for mænd, da truslen og accepten fra andre mænd vægter højere end fra kvinder. Mændene fra *Grænseland* er situeret i en situation, hvor de er blevet bedt om retrospektivt at reflektere over egen og/eller oplevet krænkende adfærd overfor kvinder. De kigger altså tilbage med et reflekterende blik. Med den narrative analyse har det været muligt både at få en forståelse for de erfaringer, de har gjort sig i fortiden, men også

hvordan de positionerer sig i dag. For trods deres afstandtagen til deres egne erfaringer i de unge år, finder vi i sproget alligevel fortsat aflejringer af de traditionelle kønsstereotyper, som de positionerer sig med i dag. I mændenes fortællinger er det dog også tydeligt at spore en usikkerhed omkring, hvad fremtiden bringer, en usikkerhed omkring, hvordan de træder ind i denne fremtid uden at træde forkert.

#MeToo har skabt et opbrud i kulturen og har krævet, at der stilles spørgsmålstejn ved den kultur, hvori krænkelser mod kvinder får lov at eksistere, og bevægelsen insisterer på at rette fokus på hvem, det er der krænker i stedet for på hvem, der krænkes. Konstruktionen af kønnet kan nu ikke længere kobles op på kulturen som den så ud før #MeToo, i hver fald ikke uden at der sættes spørgsmålstejn ved denne konstruktion. Kultur kan betragtes som en kode, der ligger bag de handlinger og diskurser, mennesket gør sig. Men hvis kulturen er i opbrud, og den sociale virkelighed, som den tidligere var konstrueret, synes at stå for fald, hvad skal mennesket så navigere efter?

Med #MeToo bliver der konstrueret en ny social virkelighed, og den velkendte diskursive ramme er i opløsning. Det er nu mændene, der er i søgelyset. Krænkende adfærd kan og må ikke længere legitimeres i kraft det maskuline køn, der skal skabes en ny diskursiv ramme, og det er netop her indenfor, at subjektpositionerne skabes, og det er nu potentielt kvinderne, der slår tonen an og positionerer manden.

#MeToo har sat fokus på, at der eksisterer en uønsket tilstand i samfundet, hvor mænd i kraft af deres privilegier krænker kvinder. Krænkelser der i kraft af kønnenes positionering er blevet oplevet forskelligt, og således har været mere eller mindre usynligt for mændene. Gennem synliggørelse af krænkelser er problemet blevet offentlig anerkendt og accepteret som værende en uønsket tilstand i samfundet. I arbejdsmarkedssammenhæng er krænkelserne blevet legitimeret som værende et samfundsmæssigt problem frem for et individuelt problem, en anerkendelse der på nuværende tidspunkt ikke har opnået samme legitimitet i dette offentlige og private rum. Ved at fastsætte tydelige rammer fra samfundets side, eksempelvis gennem lovgivning, skabes der et fundament for at italesætte krænkelser. Man kan derfor fristes til at spørge, om et regelsæt at navigere indenfor er løsningen? I Frankrig har vi set, hvordan de gennem lovgivning anerkendte krænkelser i det offentlige rum og derigennem fratog individet et ansvar i den beskrevne navigering. En sådan tydelighed omkring acceptabel/ikke acceptabel adfærd må derfor antages at udvide sproget i grænselandet mellem harmløs flirt og krænkelser.

Samtidig flytter en sådan lovgivning fokus væk fra ofret og over på krænkeren modsat det den velkendte tendens til manglende kønsliggørelse af mændene oftest har medført - at der ikke bliver rettet fokus på det, mænd oplever eller udsætter andre for.

At køn er noget, vi gør, har åbnet op for og dermed haft betydning for, at vi ikke længere anskuer køn som en fastforankret kategori. Således ligger der heri et potentiale for at skabe en forandring, der åbner op for en dekonstruktion af indlejrede kønsstereotyper, hvilket vi allerede har set i konstruktionen af den moderne mand. En konstruktion der befinder sig i et grænseland mellem det at være en "machomand" og en "vatpik" og samtidig er en gråzone til fortolkning af situationer, fornemmelser og følelser i samspillet med kvinder. For i mændenes narrativer eksisterer en usikkerhed omkring, hvordan samspillet mænd og kvinder imellem bliver i fremtiden. En fremtid hvor mændene ikke længere træder forkert i kraft af deres nylige bevidsthed omkring krænkelser. Spørgsmålet er nu, om kvinderne efter denne omvæltning indtager positionen som *førstehed*. Med positionen som *førstehed* følger typisk privilegier og en særlig plads i kønshierarkiet, hvilket potentielt skaber en ensidig fortælling om den krænkende adfærd. Så hvordan sikrer vi, at vi ikke skaber en kamp imellem kønnene og gøder et ulige magtforhold? Og hvordan kan vi bryde med de indlejrede kønsstereotyper og skabe et ligeværdigt møde kønnene imellem, når der ikke synes at findes et fælles sprog? Hvis vi skæver til Sverige, som nævnt i indledningen, ser vi hvordan, der gennem undervisning af kønsstereotyper og brud med indlejret kulturelle normer bliver sat fokus på forskellige måder at performe maskuliniteter, og der skabes en dialog blandt de unge om kønsstereotyper. Et fokus der åbner op for et fælles sprog om det grænseland, der eksisterer i konstruktionen af maskulinitet og ikke mindst i det seksuelle møde. Ved at skabe et fælles udgangspunkt gennem et fælles sprog kan vi måske også komme nærmere en fælles fortolkning af grænsesætning og flirt og herved forebygge, at den krænkende adfærd både opleves og udføres.

I en dansk kontekst må det sociale arbejdes felt derfor forholde sig til kønsstereotyper og maskulinitetsforståelser, hvis vi skal kunne forebygge seksuelt krænkende adfærd. Det må vi forholde os til ved at forstå, hvor krænkelsen starter, hos mændene, fremfor at målrette indsatser udelukkende på offeret, kvinderne.

Som vi gennem specialet har fremført, mangler der et fælles sprog mellem kønnene i det seksuelle møde. En forklaring på dette kan måske findes i den manglende gensidighed. For at skabe et fælles sprog er en gensidig respekt en forudsætning for at forstå mødet med den anden

og være i stand til at afkode kropssprog og konnotationerne af et nej. Men kan den manglende gensidige respekt netop bero på mændenes oplevelse af berettigelse og dermed manglende respekt for kvinderne, og hvis dette er tilfældet, er det så ikke netop i en dialog med gensidig respekt, at forebyggelsen af krænkelser ligger? For hvordan forebygger vi krænkelser som et socialt problem, hvis der ikke etableres et sprog for det på flere niveauer?

PERSPEKTIVERING

Vi har i ovenstående anlagt en socialkonstruktivistisk tilgang og har hermed lænet os op ad den amerikanske tradition for udvikling af teorier om sociale problemer med vores afsæt i de amerikanske sociologer Spector og Kitsuses claims-making teori. I vores behandling af emnet om krænkende adfærd finder vi det imidlertid nærliggende at kaste et perspektiverende blik på emnet ud fra Axel Honneths teori om anerkendelse, som det præsenteres af Søren Juul i *Solidarity in Individualized Societies : Recognition, Justice and Good Judgement* fra 2013. En teori der har vundet stor genklang inden for det sociale arbejdes felt i Danmark, og som netop synes at imødekomme det danske fokus på behovsopfyldelse som en central faktor for forståelsen af et socialt problem som beskrevet i afsnittet “Det sociale problem”.

Vi finder Honneths teori særligt relevant for behandlingen af specialets emne, da Honneth netop argumenterer, at manglende anerkendelse resulterer i en oplevelse af krænkelse, samt at oprør mod den gældende sociale orden sker på baggrund af en oplevelse af krænkelse og uretfærdighed (Juul 2013, 76).

Anerkendelse beskrives som et behov, der gør sig gældende for alle mennesker, og som er afgørende for menneskets mulighed for udvikling af en positiv identitet (Juul 2013,72). Kort skitseret optegner Honneth tre sfærer, hvori anerkendelsen finder sted; I “den private sfære” sker anerkendelsen gennem de helt nære relationer som familie og venner. Denne anerkendelse finder sted allerede fra barnsben og er afgørende for udviklingen af selvtillid, som videre er afgørende for individets evne til eksempelvis at handle og kommunikere i livet. I “den retslige sfære” sker anerkendelsen ved, at individer har adgang til lige og universelle rettigheder i et givent samfund. Anerkendelse i denne sfære medfører, at individet oplever at blive betragtet som et moralsk og fornuftigt individ, og det er her individet udvikler selvrespekt. Og i “den solidariske sfære” anerkendes individet gennem deltagelse i fællesskaber. I denne sfære anerkendes individet netop for de individuelle karakteristika som kendetegner individet. Anerkendelse her medfører, at individet udvikler selvværd. Anerkendelse foregår altså i en ligeværdig interaktion med andre. Der er behov for anerkendelse i alle tre sfærer for at kunne udvikle et positivt selv. Anerkendes individet ikke i disse sfærer, vil det opleve en følelse af krænkelse. Krænkelser i de tre sfærer kan føre til tab af henholdsvis selvtillid, selvrespekt og

selvværd og hindre individets livsudfoldelsesmuligheder. Opgaven er, ifølge Honneth, at kritisere de sociale strukturer, der fører til oplevelsen af krænkelse (Juul 2013, 89-91).

Som vi har set i foregående analyser, spiller sproget en afgørende rolle dels for legitimering af krænkende adfærd overfor kvinder og dels fordi, der simpelthen mangler et fælles sprog i det seksuelle møde, således oplevelser med seksuelt krænkende adfærd kan reduceres.

Som vi så tidligere, bliver gensidig respekt foreslået som et bud på, hvordan krænkende adfærd kan undgås. Men gensidig respekt kræver ligeværdighed i mødet, hvilket kræver anerkendelse i alle tre sfærer, for mænd som for kvinder.

Det kan synes vanskeligt at gribe ind i den private sfære. Ikke desto mindre finder denne form for anerkendelse sted fra barnsben, som vi også ser socialiseringen gør. For at sikre anerkendelsen i denne sfære og herigennem udviklingen af selvtillid er det afgørende, at der skabes en bevidsthed om de kønsstereotyper, som vi socialiseres ind i. Der er behov for et brud med disse, så både mænd og kvinder bliver i stand til at handle og kommunikere som ligeværdige individer frem for at positionere sig i kraft af sit køn.

Som vi så indledningsvist i specialet, har der i en dansk kontekst ikke været megen anerkendelse af seksuelt krænkende adfærd overfor kvinder i det intime og offentlige rum eller som værende en uønsket tilstand, der kræver forandring. Når dette område ikke anerkendes af samfundet, er det heller ikke muligt at anerkende de implicerede mænd og kvinder som ligeværdige individer. For kvinderne gælder det, at oplevelserne af seksuelt krænkende adfærd tages alvorligt, og at de anerkendes som moralske og fornuftige samfundsborgere, og ikke mindst at deres stemme også anerkendes. Hvis vi skal sikre, at der i samfundet ikke udspiller sig en u hensigtsmæssig kamp mellem mænd og kvinder, er det desuden nødvendigt at anerkende mændene som andet end krænkere, men som ligeværdige samfundsborgere. Når den mere institutionaliserede anerkendelse i samfundet mangler, usynliggøres problemet potentielt, og muligheden for at skabe et fælles sprog og en forandring synes elimineret.

Den solidariske sfære synes netop at være arena for, hvor den krænkende adfærd udspiller sig aktivt, nemlig i interaktion med andre i fællesskabet. Men hvis interaktionen sker på baggrund af kulturelt indlejrede kønsstereotyper, og at sådanne interaktioner legitimeres i den retslige sfære, da forhindres det ligeværdige møde, hvor vi kan anerkende hinanden for, hvem vi individuelt er og ikke udelukkende på hinandens køn og den kønsstereotyp, der performs.

Behovet for anerkendelse hos mænd og kvinder i dette særlige grænseland kræver målrettet opmærksomhed på indsatser, der kan skabe et trygt og ligeværdigt rum, der muliggør at skabe

et opgør med stereotype og forældede kønsforståelser, et fælles sprog omkring grænsesætning, positionering og gensidighed i det seksuelle møde.

Referenceliste

Adichie, Chimamanda Ngozi. 2014. *Vi burde alle være feminister*. 1. udgave. København : Gyldendal.

Ahrenkiel, Annegrethe. 2004. "Socialkonstruktivisme" i *Kontrol og dynamik i pædagogiske processer - et diskursanalytisk studie af kommunikation i en 'usynlig' pædagogisk læringskontekst med daghøjskolen som eksempel*, 37-43. 1. Udgave. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag

Andersen, Ekaterina, Louise Kjølsten & Klæstrup, Nikita. 2017. "Fjerdebølgefeminisme" i *Ludermanifestet*, 33-57. 1. udgave. 1. Oplag. København K : Lindhardt og Ringhof.

Askanius, Tina & Hartley, Jannie Møller. 2019. *Framing Gender Justice: A comparative analysis of the median coverage of #metoo in Denmark and Sweden*. Nordicom Review. Vol. 40. 2. udgave. 6. september 2019. 19-36.

Atwater, Leanne E., Allison M. Tringale, Rachel E. Sturm, Scott N. Taylor & Braddy, Philip W. 2018. *Looking Ahead: How What We Know About Sexual Harassment Now Informs Us of the Future*. Elsevier Inc.

Beauvoir, Simone de. 1949. "Indledning" i *Det andet køn*, 13-36. 5. udgave. 2. oplag. København: Gyldendal.

Beskæftigelsesministeriet. 2021. *Redegørelse/perspektiv- og handlingsplan 2021*. Beskæftigelsesministeriet. 25. februar 2021.

Bird, Caroline. 1968. "On Being Born Female" *Vital Speeches of the Day*, 15. November 1968, 88-91. Besøgt d. 02.04.21

Boyle, Karen. 2019. "#MeToo, Weinstein and Feminism" i *#MeToo, Weinstein and Feminism*, 1-20. E-book. London, UK: Palgrave macmillan.

Brade, Lovise Haj. 2015. ““Just So You Know; I’m Absolutely Completely Normal!”—An Empirical Investigation of Firstness” i *NORA—Nordic Journal of Feminist and Gender Research*. Vol. 23, No. 3 2015. 170–186

Burke, Tarana. 2018. “Me Too is a movement, not a moment” TEDWoman, November 2018. Video.

https://www.ted.com/talks/tarana_burke_me_too_is_a_movement_not_a_moment

Butler, Judith 1. 2010. *Kønsballede - Feminisme og subversion af identitet*. København: Forlaget THP

Butler, Judith 2. 2010. “Forord (1999)” i *Kønsballede - Feminisme og subversion af identitet*. VII-XXVII. København: Forlaget THP

Christensen, Ann-Dorte. 2019. “Maskulinitet, magt og intersektionalitet” i *Politica*. 51. Årg. Nr. 1 2019. S. 19-38

Christensen, Anders Bøggild. 2015. “Social konstruktion og social realitet” i *Viden og videnskabsteori i socialt arbejde*, 45-64. 1. Udgave. 1. Oplag. København Hans Reitzels Forlag

Connell, Raewyn. 2005. *Masculinities*, 2. Udgave, Cambridge: Polity Press.

Davies, Bronwyn & Harré, Rom. 2018. *Positionering: diskursiv produktion af selver*. Udgave 1. 2. Oplag. København: Forlaget Mindspace.

Deen, Laura, Johansen, Katrine Bindsbøl Holm, Møller Sanne Pagh & Laursen Bjarne. 2018. *Vold og seksuelle krænkelse - En afdækning af omfang og udvikling af fysisk vold og seksuelle overgreb og omfang af seksuelle krænkelse samt en analyse af erfaringer med digitale seksuelle krænkelse*. 2. Udgave København K: Statens institut for Folkesundhed & SDU.

Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder. 2014. *Vold mod kvinder: en EU-undersøgelse - Oversigt over resultater*. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor

Ejrnæs, Morten & Kristiansen, Søren. 2014. "Perspektiver på sociale problemer i USA og Skandinavien" i *Perspektiver på sociale problemer*, redigeret af Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans, 75-93. 2. Udgave 1. Oplag. København: Hans Reitzels Forlag.

Ejrnæs, Morten & Monrad, Merete. 2015. "Teorier om Sociale Problemer" i *Socialt arbejde - teorier og perspektiver*, redigeret af Guldager, Jens & Skytte, Marianne, 51-85. 1. Udgave 2. Oplag. København: Akademisk Forlag

Everyday Sexisme Project Danmark. 2020. "Om ESPD", besøgt d. 01.04.21

<https://everydaysexismproject.dk/formaal/>

Gill, Gurvinder & Rahman-Jones, Imran. 2020. "Me Too founder Tarana Burke: Movement is not over" *BBC News*, 9. Juli 2020. Besøg 01.04.21

<https://www.bbc.com/news/newsbeat-53269751>

Gottzén, Lucas, Mellström, Ulf & Shefer, Tamara. 2020 "Introduction: mapping the field of masculinity studies" i *Routledge International Handbook of Masculinity Studies*, redigeret af Gottzén, Lucas, Mellström, Ulf & Shefer, Tamara. S. 1-16. 1. E-bogsudgave. New York: Routledge

Hansen, Lise Bach. 2020. "Hvorfor blev #MeToo ikke stort i Danmark" *Det Kgl. Bibliotek*, 17. marts 2020. Besøgt d. 29.05.21

http://www5.kb.dk/da/dia/kalender/ord/forfatterscene/kronik_metoo.html

Hearn, Jeff. 2014. "From hegemonic masculinity to the hegemony of men" i *Feminist Theory*, 5(1), 49-72. Californien : Sage Publications.

Hearn, Jeff & Howson, Richard. 2020. "The institutionalization of (critical) studies on men and masculinities: geopolitical perspectives" i *Routledge International Handbook of Masculinity Studies*, redigeret af Gottzén, Lucas, Mellström, Ulf & Shefer, Tamara. S. 19-30. 1. E-bogsudgave. New York: Routledge

Ellegaard, Emma. 2020. "Har vi brug for flere vidnesbyrd?" *Kvinfo*, 14. Oktober 2020. Besøgt 01.04.21

<https://kvinfo.dk/har-vi-brug-for-flere-vidnesbyrd/>

Juul, Søren. 2013. "Recognition: the formal condition og the good life" i *Solidarity in Individualized Societies : Recognition, Justice and Good Judgement*, 72-108. New York: Routledge.

Juul, Søren & Kirsten Bransholm Pedersen. 2012. "Videnskabsteoretiske retninger og projektarbejdet" i *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori. En indføring*, redigeret af Juul, Søren. & Bransholm Pedersen, Kirsten, 399-430. København: Hans Reitzels Forlag.

Jørgensen, Marie Juul. 2021. "Organisation om frygt i mørket: Bagatelliseringen har kvinder hørt, siden de var små" *Politiken*, 16. Marts 2021. Besøgt d. 01.04.21

<https://politiken.dk/indland/art8137851/Bagatelliseringen-har-kvinder-hørt-siden-de-var-små>

Jørgensen², Marie Juul 2021. "Kvinder er blevet mere utrygge: To ud af tre undgår at færdes alene om aftenen" *Politiken*, 20. Marts 2021 Besøgt 01.04.2021

<https://politiken.dk/indland/art8142801/To-ud-af-tre-undgår-at-færdes-alene-om-aftenen>

Jørgensen, Marie Juul & Kiersgaard, Clara Jermiin 2021. "Når man som kvinde går på gaden om aftenen, tænker man ikke på statistikker" *Politiken*, 15. Marts 2021, Besøgt 01.04.2021

<https://politiken.dk/indland/art8136485/»Når-man-som-kvinde-går-på-gaden-om-aftenen-tænker-man-ikke-på-statistikker«>

Katz, Jackson. 2006. *Macho Paradox : Why Some Men Hurt Women and How All Men Can Help*. Naperville : Sourcebooks, Inc.

Kimmel, Michael. 2008. "Bros before hos": the guy code" i *Guyland*, 44-69. New York : Harper.

Knudsen, Susanne V. 2012. "Feministiske bølger og bevægelser" i *Køn i politik : køn, magt og politiseringer*, sider. 1. udgave . 1. oplag. Frederiksberg : Frydenlund.

Kvinfo. 2018. "Videnspakke : Internationalt perspektiv, *MeToo har endnu ikke sat markante spor i dansk lovgivning. Udenfor Danmarks grænser ser det anderledes ud.*", besøgt d. 25.05.21
<https://kvinfo.dk/videnspakke/sexisme/internationalt-perspektiv/>

Malcolm, Spector & Kituse, John I. 1973. "Social Problems: A Re-Formulation," *Social Problems*. 1973. Vol. 21(2). pp. 145-159

Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans. 2014. "Introduktion: Hvad er et socialt problem?" i *Perspektiver på sociale problemer*, redigeret af Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans, 21-54. 2. Udgave 1. Oplag. København: Hans Reitzels Forlag.

Milano, Alyssa (@AlyssaMilano). 2017. "Me Too" Twitter, 15. Oktober 2017, 13:21.
https://twitter.com/Alyssa_Milano/status/919659438700670976

Olesen, Søren Peter. 2018. "Problemformulering" i *Forskningsmetode i socialt arbejde*, redigeret af Olesen, Søren Peter & Monrad, Merete, 35-60. 1. udgave 1. oplag. København: Hans Reitzels Forlag

Pina, Afroditi, Gannon, Theresa A & Saunders, Benjamin 2009: "An overview of the literature on sexual harassment: Perpetrator, theory, and treatment issues", in *Aggression and violent behavior*, 2009, Vol.14 (2), pp.126-138

Rampton, Martha. 2015. "Four Waves of Feminism" *Pacific University*, 25. Oktober 2015.
Besøgt 01.04.21

<https://www.pacificu.edu/magazine/four-waves-feminism>

Reinicke, Kenneth. 2018. *Mænd der krænker kvinder. Refleksioner i kølvandet på #MeToo*. 1. udgave. Frederiksberg C : Samfundslitteratur.

Scherrebeck, Emil Eggert. 2017. "#MeToo sætter den nostalgiske maskulinitet under pres" *Kvinno* 30. Oktober 2017 Besøgt 01.04.2021

<https://kvinfo.dk/metoo-saetter-den-nostalgiske-maskulinitet-under-pres/>

Sperling, Anna von & Sørensen, Rasmus Bo. 2018. "Velkommen til grænseland" *Information.dk*, 17. Februar 2018. Besøgt d. 01.04.21

<https://www.information.dk/moti/2018/02/velkommen-graenseland>

Stidsen, Marianne. 2019. "Tre sager - én historie" i *Den nordiske metoo revolution 2018 - og dens omkostninger*, 145-180. København: U Press.

Søndergaard, Dorte Marie. 1996. *Tegnet på kroppen*. København S: Museum Tusulanums Forlag.

#MeToo mosaik. 2020. "#METOO", besøgt d. 01.04.21

<http://dkmetoo.dk>